ԺԳ. ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 120 | ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 21 ՄԱՐՏ, 1900 | 3 ԶԻՎՀԻՃՃԷ, 1317 | 21 ՄԱՐՏ, 1316 | 3 ԱՊՐԻԼ 1900 (Ն. Տ.)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԽԻԿ

Պոլսոյ համար { Տարեկան 75 ղրշ. Վեցամսեայ 40 „
Գաւառներու համար { Տարեկան 100 „ Վեցամսեայ 50 „ Եռամսեայ 25 „
Արտասահման { Տարեկան 23 Ֆր. Վեցամսեայ 12 „

Նամակ կամ ոեւէ զրուցիւն պէտք է ուղղել Տնօրինութեան:

ԾԱՂԻԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

«زاغيك» ارمنيجه يومى وسياسى غزته
مطبعه و اداره‌خانه‌سى
غلطه‌ده حمدى پاشا خان

Կ. ՊՈԼԻՍ, Դալաթիա, Համտի-բաշա խան

Rédaction du Journal Arménien „DZAGHIK“ Galata, Pérchémbé-Bazar Hamdi-Pacha Han

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ | ՏՆՕՐԷՆ Ռ. ՍԱԳԱԵԱՆ | 10 ՓԱՐԱ

Ո՞Վ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՈՒՆԻ

Բողոքական սիկին մը, տարիքոտ, հեռաւոր փոքրաւոր, կիրակի օր խօսակցութեան մը միջոցին ցաւ յայտնեց մեր մանկապարտէզներուն մէջ ընդունուած կրթական նիւրկայ դրութեան կամ մարզանքին տեսիլ։ Ըսաւ.—«Տղաք մինչեւ իրիկուն կը խաղան ու կը խաղան, կը պարեն ու կը պարեն։ Երբեմն ալ իրենց չհասկցած բաները գոց կ'արտասանեն, այն ալ տեսակ մը բերնով պարել է։ Ընդհակառակն, մեր բողոքական մանկապարտէզներուն մէջ, առուծածավախ վարժուհիներ՝ որք ճշմարտապէս տոգորուած են կրօնի բարոյականով եւ իրենց աւետարանական համոզումները տարածելու փափաքով, պզտիկները կ'առնեն կը նստին, կը խրատեն, կը յորդորեն։ Աւելի իրե՛նք կը խօսին, եւ պզտիկները քիչ կը պարեն։ Այս պատճառաւ է որ բողոքական ընտանիքներու մէջ աւելի կը գտնուին Ս. Գրոց պատմութենէն տեղեակ եղող եւ իսուելու ալ կարողութիւն ունեցող օրիորդներ կամ տիկիններ։ Հայոց եկեղեցւոյ վարժարաններէն դուրս եկնող տղոց եւ աղջկանց բա՛ն մը կը պակսի, որ ամէնուն ոչքին կը զարնէ։» Հոս մեր խօսակից Տիկին, որ յայտնապէս ցոյց կուտար թէ ճշմարտութիւնն ըսելուն մէջ կը վարանի, թերեւս առ քաղաքավարութեան, ուզեց կարել խօսքին թելը, եւ աչխարհի բոլոր բողոքականներուն ըրածին պէս, ուզեց Տիրոջ խօսքն ընել Կիրակի սուրբ օրուան մէջ, իր շուրջ դանուողներուն պատմելով Սամարացի կնոջ փրկութիւնը։ Բայց չուզեցի որ Տիկնոջ միտքն անձանօթ մնայ ինձ, եւ ստիպմանս վրայ ըսաւ յայտնապէս.— «Ներեցէք, բողոքական վարժարաններէ ելած մանչերն ալ, աղջիկներն ալ, աւելի քաղաքավար կ'ըլլան, աւելի հասատուն նկարագրի տէր, աւելի բանիմաց եւ աւելի լաւ խօսող։ Հարկաւ դատարկութեան այս տարբերութեան պատճառն է ընդունուած մէթոտը կամ դրութիւնը։ Հաւատացէ՛ք որ չեմ խնայեր, քա՛ւ լեցի որ սուրբ օրը պզտիկ դրպարտութեամբ։ Տուն... թաղին մանկապարտէզին վրայ կը նայիս։ Աստուա՛ծ իմ, կարելի չէ չղայրանալ, տեսնելով որ խեղճ պզտիկները մինչեւ իրիկուն բայրա կը խաղան, եւ վարժուհիներն ալ արձանի պէս անդործ կեցեր են, մինչդեռ դիտեմ թէ ի՞նչ կ'ընեն այդ միջոցին մեր բողոքական մանկապարտէզներուն տղաքն ու վարժուհիները։»

Շատ խօսեցուցինք մեր ազնիւ Բողոքականուհին։ Մեր ընթերցողք հաւ լիսին ըմբռնեցին անշուշտ տիկնոջ առարկութիւններն ու փաստերը։ Մեր կողմէ խորհրդածութիւններ չենք ըներ կը թողունք մեր մանկապարտէզներու վարիչներուն եւ առհատարակ բոլոր ծնողաց՝ որպէսզի վերջին կամ տատուղեն թէ բողոքական սիկինն իրաւունք ունի թէ ոչ։ Այս յօդուածի մէջ բնաւ դիտում չկայ, հաւատացէք. պարզ խօսակցութեան մը առթիւ ի վեր հանուած իրողութիւն մ'է, բայց չուզեցի որ տղոց նախնական կրթութեան համար շատ մօտէն ա՛յսքան չահեկան նիւթ մը անցնի առանց հասուն խորհրդածութեան։ Տղոց միտքը ստուգիւ իրենց պզտիկ տարիքէն պէտք է մարզելու սկսիլ. անոնց սիրտը չմնայ պէտք է դարձեալ նոյն տարիքէն. կարծեմ ուղիղ չէ ոմանց կարծիքը թէ տղան պէտք է թողուլ որ մեծնայ, զօրանայ, ոսկրներն ամրանայ մը չմնային, միան ալ խաղայ եւ անկէց վերջ կը հոգանք անոնց կրթութեան գործը։ Հին ատենները ճշմարիտ կրնար ըլլալ այս կարծիքը, որովհետեւ մանկան միտքը կը խճողէին միմիայն տասական եւ վերացական գիտելիքներով, զորս չէր կարելի մարսել։ Հիմա գործնական մարզանք կայ։ դասախօսութեանց նիւթերն եթէ փոխուած չեն, զանոնք հասկցնելու մէթոտը սակայն բոլորովին բարւոքուած է։ Աւելորդ է այս մասին քարոզութիւնը. ամէն մարդու զգուցած բանն է։

Սակայն մեր բողոքական աղգակցութիւն զիտողութիւնն սայդ է արդեօք։ Այս մասին ո եւ է չահեկան զիտողութիւն սիրով պիտի հրատարակենք։ Եթէ հրատարակութիւն ալ չըլլայ, ուրախ պիտի ըլլանք իմանալով որ մեր մանկապարտէզներու վարժուհիք այս նիւթին վրայ ուշադրութիւն դարձուցած են։

ԾԱՆՐ ՆԱԽԱՏԻՆՔԸ

Սէնի դատարանին վերջերս ներկայացուեր է ամուսնալուծութեան դատ մը որ բաւական չուարեցուցեր է դատաւորները, որովհետեւ ներկայացած պարագան շատ փափուկ էր։ Ահա՛ իրողութիւնը.—

Նորատի կին մը կ'ամբաստանէ իր երիկը թէ վհուկի մը գացած հարցուցած է թէ ե՞րբ իր կինը պիտի մեռնի։ Եւ իրաւունք կը տայ երիկը վհուկ կնոջ մը երթալով բան է. «Տիկին, քննեցէք սուրճին զիրը, թէ ե՞րբ պիտի մեռնի կինս։» Սուրճին զիրը վճռապէս երեւան հանեց թէ իր կինը պիտի մեռնէր քիչ ատենէն եւ ինքը պիտի ամուսնանար ժառանգութեան տէր հարուստ կնոջ մը հետ, որ զինք պիտի երջանկացնէր ամէն կերպով։ Իրաւ է թէ խել մը դժուարութիւններ պիտի ունենար իր զրքանչին հետ, բայց այս ամէնը պիտի կարգադրուէր եւ ապագան վարդագոյն կ'երեւար։

Հիմա այս պարագային ի՞նչ վճիռ կրնային տալ դատաւորները։ Օրինագիրքը ո՛ եւ է տրամադրութիւն չունէր այս մասին. իրենց խիղճն էր որ պիտի առաջնորդէր զիրենք։ Սակայն ամուսնին այդ ընթացքը ծանր նախատինք մը չենթադրեր կնոջ նկատմամբ։ Մարդկային գործերը կրնան այլ եւ այլ մեկնութիւններ ստանալ եւ լաւագաչտութիւնը մեղ խորհուրդ կուտայ ամէն բանի մէջ դծուած շարժառիթներ չփնտռել միշտ։

Ո՞վ գիտէ թէ ի՞նչ անձկութեամբ ու սրտագողով այդ հարցումը ըրած էր դուշակ կնոջ։ Ո՞վ կրնայ ըսել թէ իր ամբողջ մարմնովը չէր դողացած վհուկ կնոջ պատասխանին սպասած ատեն։

Ո՞վ գիտէ թէ չէր յուսացած իր սիրելի երգը հաստատուած դտնել վհուկին բերանն մէջ. «Ձեր կինը հարիւր տարի պիտի ապրի. ձեզ պիտի թողէ եւ նոյն իսկ ժամանակ պիտի ունենայ ձեր մահուանէն ետք միսիթարելու... նոր ամուսնով մը եւ երջանիկ ընտանիք մը կազմելով ձեզ մոռնալու բոլորովին։

Կրնա՞ք ըսել թէ վհուկին փայլուն խոստումները զինք վշտակրած չըլլան եւ դառն արցունքներ թափած չըլլայ խորհելով իր իսկ երջանկութեան վրայ, նոր կնոջ մը թեւը մտած, դրամօժիտով ու դեղեցկութեամբ օժտուած կնոջ մը։

Ա՜հ ի՞նչ հարկ ելլել ամուսնալուծութիւն պահանջել, ի՞նչ հարկ այդքան զեւրազդած ըլլալ եւ իր ամուսնին զդացումներուն վրայ տարակուսիլ։

Թողունք որ խնդիրը տարբեր հայեցակէտ մը ստանալով, ամէն ամուսնի համար շահագրգիռ չէ. որչափ ալ բուռն սիրով սիրէ իր կինը, գիտնալ թէ ե՞րբ պիտի մեռնի։ Պէտք է կեանքը տեսնել այնպէս ինչպէս որ է, եւ մեր կրած ձախողանքներուն մեծ մասին պատճառն է ա՛յն անգիտութիւնը որ ունինք մեր ապագային նկատմամբ։ Ենթադրեցէք որ այդ ամուսինը իսկոյն անկին մեայ իր ամէնէն չակնկալած վայրկեանին, եւ նոյնպէս ենթադրեցէք որ այդ երիկը ամուսնական կեանքի այնքան լաւ փորձառութիւն մը ստացած ըլլայ իր կնոջ հետ, որ ա՛լ իրեն անհրապոյր թուի ամուրիի կեանքը, այն ատեն երկրորդ ամուսնութիւն մը պիտի կնքէ փութով, եւ ո՞վ դժբաղդութիւն, թերեւս իր դէմ ելլող առաջին թեթեւ, անարժան կնոջ մը հետ ամուսնանայ։ Ա՜հ, այն ատեն ի՞նչ յուսահատութեանց, ամօթներու եւ տխրութեանց պիտի ենթարկուի։

Եւ քանի որ Նախախնամութիւնը հոգ չի տաներ ժամանակին մեզ իմացնել, հարկ է որ զգուշութիւններ ձեռք առնենք մեր ապագային համար եւ ասոր համար ալ վհուկ կիներուն պէտք է դիմել...։

Այո՛, ըսելիք չկայ, դատաւորները չուարելու տեղի չունին, այդ ամուսինը խելացի մէկն է եղեր։ Զ. Ն.

Բողուածագիրներէն կը խնդրուի որ թղթին մէկ երեսը միայն գրեն ի դիւրութիւն տպագրութեան։

ՄԱՀՈՒԱՆ ԲՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Վիեննայի Ակադեմիոյ հռչակաւոր ուսուցիչներէն Բրօֆ. Նօթնակէլ, Վիեննացի Հեղինակներուն եւ Խմբագիրներուն ընկերութեան առջեւ երկար ճառ մը խօսեցաւ, նիւթ ունենալով թէ մեռնիլն ի՞նչպէս կ'ըլլայ։

Բանախօսութեան առաջին նպատակն էր ապացուցանել թէ մահը գրէթէ ամէն պարագայի մէջ առանց ցաւի կ'ըլլայ, շատ քիչ բացառութեամբ։ Հմուտ ատենաբանը նախ ընդունեց սա՝ սկզբունքը թէ մարդ գրէթէ միշտ կը մեռնի սրտին գործունէութեան դադարման հետեւանօք, ինչ որ ալ ըլլայ նախնական կամ երկրորդական պատճառը։ Մարդ կը մեռնի նախ ղղային բջիջներուն, յետոյ միւս հիւսկէններուն մաշելովը, եւ ամէնէն ետքն ալ մկանունքներուն մաշելովը։ Գիտական տեսակէտով այս վերջինն է որ իրրեւ բնական մահ կը նկատուի։ Դարձեալ մարդ կը մեռնի սրտին գործարանին կազմալուծութեամբ, երբ բարախումն յանկարծ կը դադրի ծանր կամ քրոնիկ հիւանդութեան մը պատճառաւ։ Երկու պարագաներուն մէջ ալ բջիջներուն եւ հիւսկէններուն տկարացումն առաջ կուգայ թթուածնի պակասութենէն։ Միակ բացառութիւնն է բրուսիական թթուով (ասիտ բռիւսիք) թունաւորումը, որովհետեւ այդ պարագային ամբողջ մարմինը կը մեռնի, երբ տակաւին սրտին բարախումը դադրած չէ, մինչդեռ բոլոր միւս մահերուն մէջ հակառակն է որ կը պատահի, այսինքն նախ սրտին բարախումը կը դադրի։

Դիւրաւոր խնդիրը, ըսաւ ատենաբանը, սա՛ է.— Մահը ֆիզիքական ցաւ եւ տառապանք կը պատճառէ։ Բարեբախտաբար, շարունակեց Բրօֆ. Նօթնակէլ, կրնանք գրէթէ կատարեալ ստուգութեամբ եւ գիտական զննութեանց վրայ կրթնելով, ըսել թէ, ի՞նչ որ ալ ըլլայ մահուան երկիւղը — որ պարզապէս ֆիզիքական երեւոյթ մ'է — մահը ֆիզիքապէս առանց ցաւի է. որովհետեւ գրէթէ ամէն պարագայի մէջ գիտակցութիւնը կը դադրի՝ սրտին բարախումը դադրելէն առաջ, այսինքն մահէն առաջ։ Ցաւ զգալու համար պէտք է ցաւին զգացումը մարթին ո եւ է մէկ կէտէն ուղղին անցնի, ինչպէս կ'ըլլայ արգէն հրազէնով վիրաւորուելու պարագային, եւ ապացուցուած է որ, եթէ վերքը մահաբեր է, զնդակին ազդեցութիւնն աւելի արագ կ'ըլլայ քան ուղղին խարտնող ազդեցութիւնը, որուն ցաւ կ'ըսենք. հետեւաբար այսպիսի մահ մը ցաւագին չէ։ Ճակատամարտի դաշտին վրայ յաճախ դիտուած է որ արիւնը ժամանակ մը հոսելէ վերջ միայն ցաւը կ'իմացուի, այսինքն, վիրաւորեալը կ'ինայ առանց դիտնալու թէ ինչո՞ւ։

Մահուան բոլոր ձեւերուն մէջ, ամէնէն սոսկալին է այրուելով մեռնիլը, բայց ցաւը, հո՛ն ալ, շատ քիչ միջոց մը կը տեւէ, այսինքն, մինչեւ որ հանի չնչահեղձութիւնը որ չուշանար արդէն։ Շնչահեղձութիւնը կը թեթեւցնէ նաեւ շատ հիւանդներուն ցաւերը։ Ծանր հիւանդութեանց միջոցին երբ օրհասականը կը տառապի, կամ տառապելու պիտի սկսի, կը հանի բարերար շնչահեղձութիւնը, եւ ահա կ'անհետանայ ամէն ցաւ։ Սառտիկ տենդային հիւանդութեանց պարագային, միքրոպներուն թունաւոր ազդեցութիւնն ա՛նքան խորապէս կ'ընկճէ ջղային դրութիւնը որ մինչեւ վերջին վայրկեանը մարդուն խելքը գլուխն ըլլալով հանդերձ, տեսակ մը անզգայութիւն կուգայ կը հանի, եւ հիւանդին հոգը չէ բնաւ թէ կը մեռնի թէ ոչ։ Բրօֆ. Նօթնակէլ իր հմտալից տեսութիւններն ամփոփելով, ըսաւ թէ ապրելու փափաքն հետզհետէ կ'ինչնէ ու կ'ինչնէ, կը նուազի վերջապէս, եւ մարդ կը մեռնի ֆիզիքապէս եւ հոգեբանապէս առանց ցաւ զգալու։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԶՕՐ. ԺՈՒՄԷՌԻ

Լեզ մը Թրանսվալեան պատմութիւնէն

Պետրուս Եաքոպուս Ժուպէռ ծնած էր ի Բանկո, Ճօրճդաունի մօտ Բարեյուսոյ դաղութին սահմաններուն մէջ, 1830ին կամ միջոցին, եւ իր ա՛լ աւելի հռչակաւոր պաշտօնակցին, Բոյ Բրիւկերի պէս, յամառ բնաւորութեան տէր էր։ Շատ կանուխէն թօթափեց անգլիական քաղաքացիութիւնը։ Իր նախնեաց վրայ բան մը չի գիտցուիր։ Անունն յայտնապէս կը ցուցնէ թէ ֆրանսական ծագում ունէր, եւ սերած այն ֆրանսացի բողոքականներէն, որք հալանական հին Ընկերութեան օրերուն դաղթեցին Ժէ. դարուն թէ՛ Հոլանտայէն եւ թէ Ֆրանսայէն։ Իրեն վրայ գիտցուածներն իր պատմածներն են միայն եւ իր մանկութիւնը գիտցողներուն պատմածները, որք սակայն մեծ բան մը չեն։ Որը մեայցած էր Պոէրական մեծ դաղութին ժամանակ, այսինքն երբ Պոէրք վաղի միւս կողմն անցնելու ստիպուեցան բրիտանացի արշաւողներուն առջեւէն, եւ թէեւ դեռ պատանի, առաջինն եղաւ Պոէրական վանկներուն մէջ նետուողներէն։ Դատարակուած չէր, պարզապէս քիչ մը բան կարդացած էր, ամէն Պոէրի պէս, այն է Ս. Գիրք կարդալ։ Բայց որովհետեւ իր մանկութիւնն անցուցած էր անգլիախօս դաւառի մը մէջ, ասպէնն անդիէն քանի մը անգլ. բառեր հաւաքեց, ականջը լեցաւ, եւ վերջերն ալ իբրեւ վաճառական երթալ գալով յաջողեցաւ անգլիերէն խօսիլ։

Անհարադրելի էր յուզումը Լոնտոնի մէջ։ Վիլհելմ կայսրը հեռագրով մը իր համակրութիւնն յայտնեց Բրիւկերի նախագահին՝ այն գարշելի փորձին համար զոր խել մը բախտախնդիրներ համարձակեցան ընել։

Անգլիոյ հանրային կարծիքը տագնապեցաւ կամ թէ կեղծեց տագնապը Բոլոր մեծ լրագրերն ու բանախօսները իրենց ցաւն յայտնեցին այս ցաւալի դէպքին առթիւ, բայց ընաւ չըսին թէ կը ցաւէին որ չէր յաջողած այդ փորձը։

Թրանսվալ այդ միջոցին դժնդակ օրեր անցուց եւ նախագահ Բրիւկէր բաւական վիհոզի եւ ամբիւ զանուեցաւ։ Ճէյմսընը եւ զարձնելու, երդուընցնելով զանի ա՛լ չկռուելու Թրանսվալի դէմ։ Քանի մը շաբաթ յետոյ այդ փորձին պարագլուխներն ալ ազատ կ'արձակեր, պարզ տուգանքի մը ենթարկելով զանոնք։

Ընդհանրապէս կ'ենթադրուէր թէ՝ այս վերջին դէպքերը, դժբախտ փորձի մը անյաջողութիւնը, նախագահ Բրիւկերի քաղաքական ներողամտութիւնն ու խիստութիւնը բաւական զօրաւոր պատճառներ պիտի ըլլային մտքերն հանդարտեցնելու եւ խաղաղութիւնն յարատեւելու։ Անգլ. կառավարութիւնն իր կողմէ, մինչեւ 1897, Թրանսվալի կառավարութենէն ո եւ է պահանջում ընելէ զգուշացաւ։ Բայց այդ կացութիւնը չէր կրնար յարատեւել, որովհետեւ այն քաղաքական անձնուրաբութիւններն որոնք երդուընցած էին Պոէր ցեղն ամբողջովին ընկլլիլ ընել Հարաւային-Ափրիկէի մէջ եւ Թրանսվալը կցել բրիտանական կայսրութեան, այդ դիւանագէտները չյուսահատեցան եւ բուռն պայքար մը մղեցին անգին ծախքեր ընելով, որպէս զի Անդլիա յաջողի Թրանսվալի մէջ հաստատուած Ուիթլանտրներու շահերու պաշտպանութիւնն իր ձեռք ձգել։

Այս միջոցին խնդիրը ծանր կերպարանք մը առաւ։ Ուիթլանտրները բաւականացած էին հետեւեալ պահանջումներն ընել Թրանսվալի կառավարութենէն. հանքերու վրայ գրուած տուրքերը նուազեցնել, փոխադրութեանց, երկաթուղիի ապակիներու վրայ զեղչ ընել եւ օրէնքներ դնել խափշիկներու վրայ, եւն. վերջապէս այնպիսի անտեսագիտական խնայողութիւններ որոնցմով կարելի պիտի ըլլար զգալի կերպով զեղչել հանքերու չահագործման ծախքերը։

Այս ամէն բարենորոգումները լուսաբանուելէն, հարցաքրուելէ եւ՝ եթէ ոչ ամբողջութեամբ, դոնէ մեծ մասամբ, վերջի վերջոյ պիտի ընդունուէին Թրանսվալի կողմէ, քանի որ զուտ տնտեսական հանդամանք մը ունէին։ Բայց ուրիշ պահանջում մը՝ անակնկալ ու անուղղակի՝ ներկայացուեցաւ Թրանսվալի կառավարութեան, եւ այդ պահանջումը քիչ քիչ վճռական, վերջնական հանդամանք մը առաւ։ Այդ պահանջումն էր Ուիթլանտրներու քուէարկելու իրաւունքը՝ որոշեալ տեսակ մը Թրանսվալի մէջ ընակելէ ետք։

Դիւրին է հասկացնել թէ այդ պահանջումն որ բան երեւոյթին անվնաս էր, քանի մը տարիէն ամենածանր եւ ամէնէն սարսափելի հետեւանքները պիտի ունենար Հարաւ-Ափրիկեան հանրապետութեան համար։ Արդարեւ պէտք չէ մոռնալ որ հաղիւ 120,000 Պոէր կայ Թրանսվալի մէջ, ինչ որ 40,000 ընտրող ըսել է։ Սակայն դատ 60,000 Անգլիացիներ կան Թրանսվալի մէջ հաստատուած, որոնց եթէ երբեք որոշեալ թուականէ մը յետոյ իրաւունք տուէր քաղաքային ընտրութեանց մասնակցելու, Երեսփ. Ժողովի մեծամասնութիւնն անոնց ձեռքը պիտի անցնէր ընդհանուպ, եւ կը վախցուէր որ քիչ ատենէն օրինական ձեւերու տակ Թրանսվալը Անգլիոյ կցուէր այսպէս։

(Շարունակելի)

ԹՐԱՆՍՎԱԼ ԵՒ ՕՐԱՆԺ

ԳԼՈՒԽ Ա. (4)

ԱՆԿԼՕ-ՊՕԷՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆ ՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Ճէյմսընը Զարգերբա հանքային ընկերութեան քաղաքապահ զօրքերուն պետն էր։ Ճէյմսընը իր զօրքերուն գլուխն անցած Թրանսվալ արշաւեց, պատրուակ բռնելով թէ Եօհաննէսպուրգի բնակիչներուն օգնութեան կ'երթար, որոնք անճիտուկուլու վտանգին մէջն էին Պոէրներու կողմէ։

Այս վերջինները ժամանակին իմացած ըլլալով իրողութիւնը, Ճէյմսընի խուսափին մարդիկը Եօհաննէսպուրգի քանի մը մղոն անդին, ամբողջովին զերի ընկեցին։

Աննկարագրելի էր յուզումը Լոնտոնի մէջ։ Վիլհելմ կայսրը հեռագրով մը իր համակրութիւնն յայտնեց Բրիւկէր նախագահին՝ այն գարշելի փորձին համար զոր խել մը բախտախնդիրներ համարձակեցան ընել։

Անգլիոյ հանրային կարծիքը տագնապեցաւ կամ թէ կեղծեց տագնապը Բոլոր մեծ լրագրերն ու բանախօսները իրենց ցաւն յայտնեցին այս ցաւալի դէպքին առթիւ, բայց ընաւ չըսին թէ կը ցաւէին որ չէր յաջողած այդ փորձը։

Թրանսվալ այդ միջոցին դժնդակ օրեր անցուց եւ նախագահ Բրիւկէր բաւական վիհոզի եւ ամբիւ զանուեցաւ։ Ճէյմսընը եւ զարձնելու, երդուընցնելով զանի ա՛լ չկռուելու Թրանսվալի դէմ։ Քանի մը շաբաթ յետոյ այդ փորձին պարագլուխներն ալ ազատ կ'արձակեր, պարզ տուգանքի մը ենթարկելով զանոնք։

սիլ դիւրութեամբ։ Ժուպէռ նորահաստատ Պօէր ազարակներուն եւ Բարեյուսոյ գաղութին մէջեւ վաճառականութիւն ընող կարավանները կ'առաջնորդէր, եւ այս պատճառաւ էր որ «Թեթեւհոգի Պետօ» ծաղրական մականունը ստացաւ իր հայրենակիցներէն։ Փաքրիկ դրամագլուխ մը չունենալով հաստատուեցաւ Վաքէրդրոյմ գաւառին մէջ, բուն Պօէրի նահապետական կեանք վարելով. իր հարստութիւնը նախիրներէ կը բաղկանար։ Այս ատենէն բարձրացաւ հողատիրութեան, շրջակայները դանուած ամէնէն լաւ հողերը ձեռք ձգեց եւ սկսաւ կտոր կտոր ծախել, մ'այնպէս որ նորակազմ Հանրապետութեան ամենահարուստ մարդիկներէն մին եղաւ։ Բոլ Քրիւկէրի պէս, շատ կանուխէն զբաղուած կ'զգար անգլ. լուծէն, եւ քաղաքական փառասիրութիւն մ'ունէր միջազգային անկախ պետութեան վերածելու պօէրական ազգը։ Այս պատճառաւ էր որ կանուխէն ինքզինքը տուաւ օրէնսդիրութեան։ Սակէց յետոյ տարի առաջ Թրանսվալի մէջ փաստաբան ըլլալու համար շատ մեծ ուսումնքի պէտք չկար։ Կը բաւէր տեղական ըլլալ Հոլանտայի իրաւաբանական սկզբունքներուն, դիտնալ թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ Ազգ. Ժողովին մէջ, մուրհակ գրել եւ հողային բաժանումներուն իրաւական ըլլալ։ Ժուպէռ երեսուն տարին չանցուցած Թրանսվալի գլխաւոր օրէնսդիտներէն մին էր։ Այդ միջոցին Հանրապետութիւնը քաղաքական չիոթութեան մէջ կը գտնուէր։ Պօէրք կը-բօնական փցուն վէճերու պատճառաւ երկպառակութեան մէջ ինկած էին։ Ժուպէռ 1862ին Ընդհ. Դատախազութեան կոչուեցաւ։ Իրեւ օրէնսդէտ մեծ բան մը չէր արժէր, բայց իրեւ առարկող, իրեւ փաստաբան իր նմանը չկար Թրանսվալի մէջ։ Այն ատեն Հանրապետութեան նախագահն էր Մր. Պուրկըրս, շատ կարող եւ փայլուն մարդ մը, այլ քիչ մը անհաստատ նկարագրի տէր եւ վերացական։

Մր. Պուրկըրսի Եւրոպա այցելութեան միջոցին, Ժուպէռ առժամապէս վարեց նախագահութեան պաշտօնը։ Այդ միջոցին առիթը ներկայացաւ իր ձիրքը ցոյց տալու իբրեւ զինուոր։ Սուազիները պատերազմ կ'սպառնային։ Ժուպէռ դունդ մը կազմակերպեց ա՛նպիսի արագութեամբ որ Սուազիները զզուացին Թրանսվալի վրայ յարձակելուն, եւ անմիջապէս դաշինք կնքեցին։ Երբ նախագահ Պուրկըրս Հոլանտայէն վերադարձաւ նոր կազմակերպութեան մը ծրագիրը զրպանը դրած, Ժուպէռ անոր հետ կռիւներ ունեցաւ, եւ քաղաքականութենէն քաշուելով կամ զրուիլ ձեւացնելով իր ազարակը դարձաւ։ Բայց Թրանսվալի գործերուն մօտալուտ դէպ վիճակը նախատեսելով, կ'ըսպասէր դէպքերու ընթացքին։ Նախագահի դիրքը ձեռք ձգելու համար։ Բայց Քրիւկէր Թրանսվալի գործերուն խառնուելով Ժուպէռ ալ իրեն հետ քաղաքական կեանքի մէջ մտաւ դարձեալ։ Հանրապետութեան մէջ նոյն ատեն ամէնէն մեծ խնդիրն էր Թրանսվալի եւ Անգլիոյ յարաբերութեանց խնդիրը։ Անգլիա կը պահանջէր Թրանսվալը կցել իր տարածութիւններուն։ Քրիւկէր այն ատեն տեղի տուաւ քանի մը կէտերու վրայ, բայց Ժուպէռ մերժեց մինչեւ վերջը, եւ չուզեց վարչութեան անդամակցիլ։ Իր գաղափարն յաջողեցաւ ընդհանրացնել Պօէրներուն մէջ։ Քրիւկէր փոխեց իր կարծիքն եւ Ժուպէռի կողմն անցաւ։ Այս որոշման հետեւանքով Պօէր պատգամաւորութիւն մը դնաց Անգլիա 1878ին. Քրիւկէր եւ Ժուպէռ վերադարձան Անգլիայէ, լուր բերելով թէ Անգլիա իր գաղափարէն չի հրաժարիր։ Նախագահ Պուրկըրս տեղի տալուն կողմն էր։ Բայց Ժուպէռ, Քրիւկէր եւ Բրեդորիոս կազմեցին հոչակաւոր եռապետութիւնն եւ Պօէրական զինեալ բանակին ի Հայտէլպերկ, ուր ի զուր դնաց Սըր Պարդել Ֆրիր համոզելու զանոնք որ իրենց խորհրդէն հետ կենան։ 1880 Դեկտ.ին Պօէրք իրենց բացարձակ անկախութիւնն հրատարակեցին եւ Ժուպէռ իբրեւ վերին հրամատար կոչուն սկսաւ Անգլ. իշխանութեանց դէմ ցոյց տուաւ իր հանճարն իբրեւ ռազմագէտ։ Անգլ. պահակազօրքերը պաշարուեցան ի Բօչէֆդրոյմ, ի Բրեդորիա եւ այլուր։ Սըր Ճօրճ Բոլլի յաղթուեցաւ Մէճուպէ բլուրին վրայ։ Այս եւ ուրիշ դէպքերու յաջողութիւնը Պօէրք կը պարտին Ժուպէռի նախաձեռնութեան եւ վարպետութեան։ Նոյն թուականին (1881) Պրոնքրս Սբրուդի մէջ Անգլիացւոց վրայ անյայտ յարձակման մը պատասխանատուն Ժուպէռը չէր, այլ իր ազգականներէն մին։

Անկէց ի վեր երկրորդական դեր մը միայն կը կատարէր Թրանսվալի քաղաքականութեան մէջ։ Մր. Քրիւկէր աւելի հզօր էր քան Թրանսվալեան զօրաց հանդուցեալ վերին հրամատարը։ 1883ին, 1888ին, 1893ին, եւ 1898ին նախագահութեան թեկնածու ներկայացաւ Քրիւկէրի դէմ։ 1884ին իբրեւ Նախագահ կը գործէր երբ Մր. Քրիւկէր Լոնտոն կը գտնուէր նոր պայմանագրութեան վրայ բանակցելու, բայց վերջերն անոր հետ դժտելով, ձգեց վերին հրամատարի պաշտօնը։ Քանի մը տարի զօրաւոր դիրք մ'ունէր Ժուպէռեան կուսակցութիւնը, եւ 1893ին քիչ մնաց պիտի յաջողէր արդիւլ Քրիւկէրի վերընտրութիւնը։ Բայց 1898ի ընտրութեան միջոցին Ժուպէռ իբրեւ «Ցառաջդիմական» եւ Տր. Լէյտսի ու հոլանտական կուսակցութեան իբրեւ թշնամի ներկայանալով, քանի մը քուէ ստացաւ միայն։ 1890ին անպաշտօն կերպով Անգլիա այցելեց եւ Օդէլ Մեդրոբոլի մէջ ճառ մը խօսեցաւ Անգլիոյ մասին բարեկամական զգացմամբ, թէեւ ինքն էր որ Լոպէնկուլա Զուլու պետն Անգլիոյ դէմ գրգռած էր։ Հարկ չկայ խօսիլ ներկայ պատերազմին մէջ իր կատարած մեծ գործերուն վրայ, անոնք դեռ երէկի իրողութիւններ են, ամէնուն ծանօթ։ Սըր Ճօրճ Հուայդ, որ, ինչպէս գիտէք, հինգ ամիս Լէտիսմիթի մէջ պաշարուած մնաց Ժուպէռի զօրքերէն, ամէնէն ստոյգ վկայութիւնը տուաւ Պօէր հոչակաւոր զօրավարին վրայ, անցեալ Բշ. օր ի Բէրդուսն խօսած ճառին մէջ, երբ ըսաւ.—«Զօր. Ժուպէռ զինուոր մը, ազնուական մը, քաջ եւ պատուաբեր հակառակորդ մ'է։»

Իրաւ, դժուարացած է հիմա Պօէրներուն գործը։ Ժուպէռ մեռաւ, Բրօնկէ եւ օտարազգի զինուորականներէն Շիլ եւ Ալպրէխտ գնդապետները գերի ինկած, հրամատար Օլիվիէ եւս նեղ վիճակի մէջ։ Քրիւկէր նախագահ անձամբ պիտի հրամայէ պօէրական զօրաց։ Բայց թէեւ տարակուսիլ կարելի չէ իր յամառ կամքին վրայ, չ'ա՛ռ ծերացած է, եւ ինչպէս պիտի կրնայ ելնել ա՛յն պատասխանատուութեանց տակէն որ արդէն ծանր կուգային իրմէ տասն տարեկան կրտսեր Ժուպէռի համար։

Զօր. Ժուպէռ 68 տարեկան եւ 60 օրուան էր։ Մեռաւ երիկամնց սաստիկ բորբոքումէ։ Հիւանդութիւնը շատ կարճ տեւեց, որովհետեւ անցեալ կիրակի օր Ժողովարանին մէջ ժամերգութեան ներկայ եղեր է։ Զօր. Ժուպէռի մարմինը պիտի ամփոփուի իր ազարակին մէջ ի Վաքէրդրոյմ։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀԱՐԱՒ-ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

ԶԱՐԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՆԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ԱՌԹԻՒ

Վերջին թղթաբերով առնուած անգլ. թերթի մը մէջ հետեւեալ յոյժ շահեկան թղթակցութիւնը կը գտնենք պատերազմին առթիւ Ռուսիոյ քաղաքականութեան նկատմամբ։ Եւրոպայի կացութեան վրայ Վիեննայէ հեռագրուած լուրերը մասնաւոր կարեւորութիւն ունին մինչ։ «Ռուսիա ինչո՞ւ ուշացուց Պօէր նախագահներուն կողմէ իրեն եղած դիմումին պատասխան տալը։ Բարիզի եւ Պերլինի դահլիճները գիտեն թէ Մուրավիէվ կոմս առաջին անգամ կը մտածէր հաւաքական պատասխան մը տալ նախագահներուն, նախ որովհետեւ դիմումն եղած էր միեւնոյն ատեն Բրեդորիայի բոլոր հիւպատոսներուն, եւ երկրորդ՝ որովհետեւ հաւաքական պատասխանն աւելի կը յարմարէր Լա Հէյի Դեսպանախորհրդին ոգւոյն քան անհատական պատասխանները։ Ռուսիոյ Արտաքին գործոց նախարարը կ'ուզէր որ Նախագահներուն դիմումը ներկայացուի անգլ. դահլիճին հաւաքական Մանուցագրի մը հետ մեծ պետութեանց կողմէ, որուն մէջ յոյս յայտնուեր թէ յանուն մարդասիրութեան պատերազմին պէտք է վախճան տալ։ Բայց երբ քանի մը Պետութիւնք այս մասին կը խորհրդակցէին, Միացեալ Նահանգաց նախագահը Մուրավիէվ կոմսի ծրագիրն ի դերեւ հանեց, առանձինն ընելով ինչ որ ռուս նախարարը կ'սպասէր որ բոլոր եւրոպական պետութիւնք հաւաքաբար ընէին։ Յետոյ Լորտ Սալիսբրիի ժխտական պատասխանն հրատարակուեցաւ չատ շուտով, եւ եւրոպական պետութիւններէն մին ալ—աղէկ չեմ գիտեր թէ Ֆրանսան էր թէ Գերմանիան — իր հաչուոյն փութաց պատասխանել Քրիւկէրի։ Այսպէս հաւաքական Մանուցագրի մը ծրագիրն ի դերեւ ելաւ, եւ կոմս Մուրավիէվ բացը մնաց եւ պատասխանելու նոր ձեւ մը փնտռեց, որ միւսներէն տարբերէր։ Կոմսը մէկ շաբաթ աշխատեցաւ միեւնոյն բանն ըսելու քիչ մը տարբեր բառերով։ Զեմ կարծեր որ Մուրավիէվ կոմս մոռցեր ըլլար հաւաքական գործողութեամբ մը Անգլիան նեղը ձգելու գիտէր թէ իր վիհապետ թոյլ պիտի չտար, եւ շատ աղէկ գիտէր որ Անգլիա միջամտութիւնը պիտի մերժէր թէ մէկ եւ թէ միւս ձեւին տակ։ Արդէն գիտենք որ պատերազմի յայտարարութենէն զրէթէ տասնեւհինգ օր ետք Մուրավիէվ կոմս, Ֆրանսա եւ Սպանիա ճամբորդած միջոցին, ջանաց կամ կարծուեցաւ թէ կը ջանար դժուարութիւններ ստեղծել Անգլիոյ համար, եւ թէ Զարը դադրեցուց զինքը։

«Պօէրներուն ուղղածն ա՛յն չէր որ եւրոպական հաւաքական ծանուցագիր մը ղրկուի Անգլիոյ, խաղաղութիւնը վերահաստատելու պղատոնական փափաքով, բայց ամէն պարագայի մէջ իրենք պիտի քաջալերուէին տեսնելով որ Եւրոպա գործն հաւաքաբար ձեռք առած է։ Եւ ասկէց զատ, եթէ Անգլիա մերժէր, միւս քայլերն ալ հաւաքական պիտի ըլլային, եւ Անգլիա իրեն դէմ Եւրոպան պիտի ունենար Հարաւ-Ափրիկեան պատերազմին առթիւ։ Բայց ինչպէս ըսինք, Միացեալ Նահանգաց ուելի արագ գործողութեան շնորհիւ՝ ծրագիրն ի դերեւ ելաւ, թէեւ պատճառներ կան կարծելու թէ առանց ատոր ալ հաւաքական դիմումի պիտի չըլլար։ Արդէն Մարտ 15ին, Ֆրանսայի Մերակոյտին մէջ Սրտաքին գործոց նախարար Տէլքասէի յայտարարութիւնը կարդալով, կարելի է հաստատել թէ Մուրավիէվ կոմս առաջարկութիւն ըրած էր Ֆրանսայի, եւ այս վերջինն ալ մերժած էր ո եւ է նախաձեռնութիւն։ Բաց ասաի, Գերմանիոյ պատասխանն ալ մեր ըսածը կը հաստատէ։ Գերմանիա կը պատասխանէ թէ ինք ուրիշ պետութենէ մը տարբեր դիրքի մէջ կը գտնուի, զրպցի ըլլալով Թրանսվալի, որովհետեւ պիտի կասկածուի թէ մարդասիրական նպատակներէ տարբեր նպատակի մը հետամուտ եղած է պատերազմին գործերուն խառնուելով։ Ռուսիոյ Արտաքին գործոց նախարարն Աւստրիոյ կողմէն ալ քաջալերութիւն չէ գտեր։

Դալով սա՝ խնդրոյն թէ Զարն ի՞նչ մտածեր է իր նախարարին ծրագրին վրայ, Բեղերսպուրկի շատ կարեւոր լուր մը հրատարակուած է այս երեկոյեան Բալիդիչէ Թորէսբոնտէնցի մէջ։ Լորտ Ռոպերդսի բանակին մէջ գտնուող Ռուս զինուորական կցորդ գնդ. Սգաքովիչ մանրաման տեղեկագիր մը ղրկեր է ի Բեռերսպուրկ։ Գրած է անգլ. բանակին զինուորներուն, ինչպէս նաեւ սպաներուն տկարութիւնն ու քաջութիւնը, եւ թէ Զարը, ուշի ուշով այս տեղեկագիրը կարդալէ վերջ, անոր մէկ պատճէնը ղրկեր է Վիքտորիա թագուհիին։ Ուրեմն Զարը կէտ առ կէտ կը կատարէ իր խոստում ղրկած ժամանակին տուաւ Բեղերսպուրկի անգլ. դեսպան Սըր Զարլզ Սքօտի թէ Ն. Վահանութիւն Պօէրները պարզապէս Անգլիոյ դէմ ապստամբ կը նկատէ։

ՍԸՐ ՃՈՐՃ ՀՈՒԱՅԴԻ ի պատիւ Բէր դաուսի մէջ եղած խանդավառութիւնը ընաւ իր նմանն ունեցած չէ Բարեյուսոյ մէջ, կը հեռագրուի անգլ. թերթերու։ Լէտիսմիթի պաշարումը նաւ պիտի նստէր Անգլիա վերադառնալու համար։ Այս առթիւ Ուղերձ մը մատուցուեցաւ իրեն։ Բարեյոյս կոչուած սրահին մէջ միդիկ մը դումարուելով, ողջերթի մաղթուեցաւ այդ մեծանուն զինուորին։ Բաղաքապետն անձամբ մատոյց ուղերձն եւ Ճօրճ Հուայդ ոտք ելաւ քանի մը խօսք ըսելու, որոշ ընդոստ ծափերու մէջ։ Պերճախօս յառաջաբանէ մը ետք չնորհակալ եղաւ քաղաքացիներուն թէ՛ իր եւ թէ իր զինուորներուն կողմէ։

Պատերազմին սկիզբէն ի վեր արդէն Նատալի կացութիւնը շատ դէշ կը տեսնուէր պօէրական ուժերուն շատութեան, անոնց աշխարհագրական դիրքերուն եւ մեծ ապարդիւն արշաւանքներուն պատճառաւ։ Բացատրեց թէ ինչպէս արտօնեց որ Զօր. Սայմընս (որ յետոյ պատերազմին մէջ մեռաւ Տընտիլ առջեւ) առաջին հարուածը տայ յառաջացող թշնամիին։ Առաջին յաջողութեանց վրայ Պօէրք ամենամեծ վստահութիւն ունեցան իրենց մասին, բայց Դալանա բլուրին եւ Էլանսլակդի փայլուն յաղթութիւնները զղրդեցին անոնց յոյսն եւ հակայուցին թէ Անգլ. զինուորք կրնային դիրքնք ետ մղել ամենաղօրաւոր դիրքերէն սուինները։ Պատերազմը սակայն, ըսաւ Զօր. Հուայդ, վեր եկնելու եւ վար իջնելու խաղ մ'է։ Որոշած էր բացարձակապէս յաղթել Պօէրներուն ի Լոմպարտքոր, եւ յաջողելու վրայ էր՝ երբ Նիքոլսն Սարի դժբախտ ադէտը (ուր 2000 ի մօտ Անգլիացիք դերի ինկան) պատահեցաւ։ Ամէն ինչ կախում ունէր այդ դիրքը բռնելէն։ Մրագիրը չյաջողեցաւ, եւ անոր պատասխանատուն ինքն է միայն։ Յետոյ որոշեց Լէտիսմիթը բռնել իբրեւ վահան մը Նատալի գաղթավայրը պաշտպանելու, վստահ ըլլալով թէ «քնացող մեծ հսկան, Ճօն Պուլ» որ գիտէին թէ իրենց հետեւը կը գտնուէր, պիտի արթննար վերջապէս, պիտի տարածէր իր ձեռքը, եւ պիտի աղատէր զիրենք։ Բէրդաուսի քաղաքացիք պատուոյ թուր մը պիտի տան Սըր Ճօրճ Հուայդի, բացի այն պատկերազարդ եւ գեղակերտ ուղերձէն զոր քաղաքապետութիւնը տուաւ։

Սըր Ճօրճ Հուայդ իր ունկնդիրները զուարճացուց հետեւեալ դիտողութիւնն ընելով.—«Բաղաքին բոլոր պատնէշները ո՛րչափ գովեմ, դարձեալ քիչ է, բայց մէկը միայն պիտի պարսաւեմ։ Պառաւ տիկին մը շատ դէշ կերպով վարուեցաւ հետս։ Պաշարման միջոցին ամէն կերպով պաշտպանեցի զինքը, բայց Զօր. Պուլլերի պաշտպանութեան ներքեւ մտնելուն պէս մոռցաւ զիս, եւ անանկ ըրաւ որ հիւանդանամ եւ տարբերութեանս աստիճանը 103էն վար չիջեցուցի։ Այդ պառաւն էր Տիկին Սմիթ-Լէտիսմիթ։» (Զօրավարը կ'տնարիկ իր հիւանդութեան, եւ իրաւունք ստատիկ տենդը կը գողցնէր իր բոլոր մարմինը, խօսած պահուն։)

ՊՕԷՐՆԵՐԻՆ ԼՈՒՐ. — Բրիւնդատ Մարտ 26.—«Հրամատար Օլիվիէ միացաւ Կրոպլերը եւ Լէյմբը զօրավարներուն, որք իրենց շարժումներուն մէջ ազատ են։ Բրիտանացիք Լէօվ գետէն դէպ ի Թապանչոյի կողմերը կը քաշուին։»

ԲՐԵԴՈՐԻՍ, Մարտ 27.— «Հրամատար Տըլարէյ, որ դեռ հոս կը գտնուի եւ հիւանդութիւնը կը դարմանէ, մտադիր է պատերազմի դաշտն երթալ յառաջիկայ կիրակի։ Շարունակ Պօէրք վակոնները կռուոյ դիծը կը դիմեն յայսկոյս Պլէսֆոնդայնի։ Բրունդատէ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ հրամատար Տըլարէյի հիւանդութեան հետեւանօք, Թրանսվալեան զօրաց կը հրամայէ Զօր. Սմուց։ Հրամատար Բրոթէր կը տեղեկագրէ թէ վերտին նուաճեց զէլէտիպրանտ, մէկ ժամ Անգլիացւոց կողմէ գրաւուելէն ետք։ Բաղաքին կուսակալն ու հրամատարը Բրիտանացւոց ձեռքն են։ Անգլիացիք Մազէրուլի կողմը կը փախչին։»

—Թրանսվալեան կառավարութիւնը բոլոր Պանքաներուն մէջ գտնուած պահեստի ոսկեդրամին մէկ մասն առաւ, իբրեւ ապահովութիւն վար դնելով ոսկիի ձողեր։ Առնուած դումարն է 225,000 անգլ. ոսկի։

ՄԻՆԹԻՆԿ, Մարտ 16.—«Վիճակները դէշ է։ Պաշարումը նպատակ թէ ընիկները կերակրելու դժուարութիւնը։ Յանձնաժողով մը կազմուած է մանրամասնօրէն քննելու համար թէ առ այժմ ո՛րչափ ուտեստ կայ քաղաքին մէջ։ Արդիւնքն յայտնի չէ, բայց կ'ըսուի թէ գոնցացուցիչ է։ Ցինկոներն եւ ուրիշ Բաֆիրներ իրենց ազդային աւանդութեանց համեմատ ձիու միս չեն ուտեր, կը մատնուի անոնց տարբեր ուտելիք մը տալ, եթէ կարելի է։ Գարիով եւ ձիու մսով եփուած տարուրին վրայ մեծ զգուշութիւն ի գործ կ'դնէ զինուորական վիրաբոյժ Էնտըրսն, որ ամէն մարդու օրական տրուելիք չափն ալ կ'որոշէ։

—«Այս առաւօտ արշալոյսին թշնամին ստատկապէս ոմրկոծեց քաղաքը։ Պատասխանեցինք մեծ ուժով։ Տեսնենք վախճանին ո՛ր պիտի երթայ։ Ռմրակոծութիւնն երկար չտեւեց, որովհետեւ Պօէրք դէպի հիւսիս յառաջացան Ռոսլիայէն եկող օժանդակ Գնդ. Բլըմբրի ընթացքը կտրելու։

ՊԼԷՕՄՖՕՏԱՅՆ, Մարտ 27.— «Սըր Ալֆրէտ Միլնըր այսօր կէս օրէ ետք հոս ժամանեց։ Սըր կառախուսէն դուրս եկաւ, պատուակալ գունդ մը բարեւի կեցած էր եւ երաժշտախումբը կը նուագէր ազգային երգը։ Ն. Վահանութիւն աւելորդ դաւանեան այցելելէ ետք իր գահնստարութիւնն յայտնեց ապագայ վարչութեան համար։ Լուէնպուրկի պօէր զօրախումբին պետն յորդորեց իր մարդիկն անձնատուր ըլլալու եւ ուրախութենէն գոչեց.—«Փա՛ռք Աստուծոյ, հիմա բրիտանական հպատակ եմ։»

ՖՕՐՍՄԻԹ, Մարտ 27.—«Զօր. Բիլմենդսն դունդ կիրակի օր Ֆիլիբոլիսէն մեկնելով այսօր հոս եկաւ։ Թէ հոս եւ թէ Նակերսֆօնդայն, որք անգլիական զօրքերէն դրաւուեցան, Զօր. Բիլմենդս Յայտարարութիւն մը կարդաց, եւ երկու տեղերուն համար ալ պաշտօնատարներ կարդեց։ Ֆորսմիթի նախորդ կուսակալը ձերբակալուած է։»

ՄԱՖԷՔՈՒ, Մարտ 27.—«Օէրք դարձեալ տիրեցին Լէտիսպրանտի։ եւ դիրքեր գրաւեցին Բլադպէրկի եւ Մոսսրբրուրդի շուրջ։ Բլադպէրկի լեռը գրէթէ բոլորովին կը շրջապատէ զէլէտիպրանտ, բայց քանի մը ճամբաներ ունի, որոցմէ դիւրին է Պօէրներուն վրայ յարձակիլ։

ԿԱՊՈՒԹԻՆԷՆ Ի ՉԻՆԱՍՏԱՆ.—Մինչեւ Ապրիլ 21, ամերիկեան կառավարութիւնը չորս առաջնակարգ զրահաւոր պիտի ունենայ չինական ջուրերուն մէջ։ Թնդանօթանաւ մ'ալ պիտի ղրկուի ի մօտոյ։ Բեքինէ եկած լուրեր կացութիւնը տագնապալից չեն ցուցներ։ Կառավարութիւնն սկսած է գործունէութեան ցոյց տալ ապստամբներուն դէմ։ Հարիւր հազարի չափ Զինաստանի նիւաչնակ գաղթեր են ի հաշիւ ռուս կառավարութեան Մանչուրիոյ երկաթուղին չինութեան աշխատելու։

—Անգլ. կառավարութիւնը չորս հարիւր երեսէ բաղկացեալ Կապոյտ Տետրակ մը հրատարակեց Զինաստանի գործերուն վերաբերեալ։ Զանազան նիւթերու վրայ կը խօսի, 1898ի վերջին օրերէն մինչեւ ներկայ տարւոյ սկիզբը։ Կապոյտ Տետրակը կը պարունակէ Ամերիկայի եւ Ռուսիոյ ձեռնարկութեանց վրայ կատարուած կարեւոր թղթակցութիւններն այդ երկու կառավարութեանց հետ։

ՏԷԼԱԿՕԱ ԾՈՑԻՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ ԽՆԴԻՐ.—Անցեալ օր երկարօրէն գրեցինք այս խնդրոյն վրայ որ Պէռնի իրաւարարական ատեանին կողմէ կը քննուէր։ Հեռագիրը մատոյց արդէն վճիռը, որ հետեւեալն է իր գլխաւոր մասերուն մէջ, 1. Բորդուկէզ կառավարութիւնը պարտաւոր է Ամերիկայի եւ Անգլիոյ վճարել 15,314,000 ֆր. (զուիցերիական դրամ), նաեւ սոյն դումարին 5% տոկոսը, 1889 Յունիս 25էն սկսեալ մինչեւ նոյն դումարին վճարման թուականը։ 2. Վճարման համար վեց ամիս պայմանաժամ կը տրուի։ 3. Իրաւարարութեան ծախքերն երեք կողմերուն ալ կը վերաբերին։ 4. Ներկայ վճռագրին վաւերական պատճէնը Զուիցերիոյ Դաշնակցային Խորհրդոյ միջոցաւ երեք կողմերուն ալ պիտի հաղորդուի։

ՌՈՒԻՍ ՆԱԻԱՏՈՐՄԸ. — Ռուսիոյ ծովային գործոց նախարարը կը ծանուցանէ թէ Զէմուլբոյի (Բօրէա) նաւահանգիստը կանչուած ռուս նաւաբեմինը Բորդ Արթուր գայեր է։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ.—Ռայխսդակին յանձնաժողովն այս պահուս կ'զբաղի դարձեալ նաւային ելմտացոյցին խնդրով։ Գերման կառավարութիւնն անպատճառ կ'ուզէ նաւատորմն աւելցնել Անգլիոյ դէմ առեւտրական մրցում ընելու, եւ մրցումէն առաջ գալիք դժուարութեանց դիմանալու նպատակաւ։ Յանձնաժողովին անդամներէն ընկերվարական Պլէյէլ, նաւատորմին յաւելման հակառակ խօսեցաւ։—«Իրաւ է որ Անգլիոյ նաւատորմը գերմանականէն գերազանց է, բայց միշտ գերազանց պիտի մնայ, քանի որ Անգլիա Գերմանիայէն աւելի հարուստ է։ Պօէրական պատերազմին մէջ Անգլիոյ հարուստ դասակարգերուն ցոյց տուած զոհողութիւնը զմեզ կ'սքանչացնէ։ 1870ին Գերմանիոյ մէջ ընաւ նոյն զոհողութիւնը չտեսնուեցաւ։ Ասկէց զատ Անգլիա Գերմանիայէն աւելի հպատակ ունի։ Իր գաղթականութիւններն ալ հաշուելով չորս հարիւր միլիոն ունի, մինչդեռ Գերմանիա վաթսուն եւ հօթն միլիոն ունի միայն։» Արտաքին գործոց նախարար ֆօն Պիւլով, Գերմանիոյ նոր Պիղմարքը, յայտարարեց թէ Օրինադիրն նպատակը պաշտպանողական է ոչ թէ յարձակողական։ Դիւանագիտական չրջանայեցութիւնը չի բաւեր։ միայն նիւթական ոյժ ալ պէտք է։ Ասկէց 17 կամ 18 տարի առաջ Պիղմարք իշխան փոքրիկ նաւատորմիղ մը քաւական կը համարէր, բայց պարագաները մեծապէս փոխուած են։ Գերմանիոյ վաճառականութիւնն ու ճարտարուեստն ա՛յնքան զարգացած են որ քաղաքական բաղխումներէ կը վախցուի։ 1885ին Պիղմարք ստիպուեցաւ ըսել թէ Գերմանիա ամերիկեան նաւատորմին չափ զօրաւոր նաւատորմիղ մը պէտք է ունենայ։ Արդ, Միացեալ Նահանգները մեծապէս աւելցուցին եւ կ'աւելցնեն իրենց նաւային ոյժը։ Բրիտանական քաղաքականութիւնն ալ փոխուած է։ 17 կամ 18 տարի առաջ Մեծն Բրիտանիա Ատամ Սմիթի եւ ծն Պրայթի զաղափարներուն ազդեցութեան տակ էր եւ ոչ-միջամտութեան սկզբունքին կը հետեւէր։ Հիմա, երկրակալական հոսանքն ամէն ժամանակէ աւելի մեծցած է։

ԾԱՅՈՒԱՅԾ ԳՐԱՏՈՒՆԸ.— Նիւ-Յորքէ կը հեռագրեն.—«Մր. Օկըսդին Տալիի գրադարանին վաճառումն յիշատակելի իրողութիւն մ'է։ Մինչեւ հիմա 166,035 տոլարի դիրք ծախսուած է նոյն գրադա-

բանէն Ամերիկայի մէջ ցարդ այնքան բարձր գնով գիրք ծախուած չէր։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ ՈՒԱԴԷՐԼՕԵԻ.—Ֆրանսայի ժողովուրդը արձան մը կանգնելու ձեռնարկած է Ուադէրլօյի պատերազմին մէջ մեռնող Ֆրանսացի զինուորներուն յիշատակին համար։ Այս ձեռնարկին պարտզլուին է Մ. Հանրի Հուսէ, արձանը պիտի բարձրանայ ճիշտ այնտեղ ուր լինկան Ֆրանսայի երկու վերջին ջոկատները։ Շէնքը պիտի ներկայացնէ կոթող մը կրանիդ քարէ որուն վրան պիտի թաղի արդրէ արձիւ մը մահուշալ վիրաւորուած եւ որ դեռ Դրօշակը կը պաշտպանէ։ Ֆրանսայի աշխարհահռչակ քանդակագործը այդ շէնքը շինելու ձեռնարկած է մեծ եռանդով եւ արդէն օրինակը շիներ է կաւով։

ՀԱՐՍՏԱՆԱԼՈՒ ՄԻՋՈՑ ՄԸ.— Փոքրիկ հաչիւ մը որ բոլոր ծխողներուն օգտակար կրնայ բլլալ։ Ծխախոտի չարաղանց կիրառութիւնը արգիլելու համար կազմուած ընկերութիւնը հետեւեալ հաշիւն ըրած է, որ բոլոր ծխողներուն մը տասնեալ կրնայ տալ։ Դլանիկի սիրահար մը որ օրական միայն յիսուն սանտիմ կը ծախսէ ծխելու համար, ամբողջ տարին 180 ֆր. ծախսած կ'ըլլայ. տասը վրայ աւելցուր նաեւ 20 ֆր. լուցկիի եւ ուրիշ ծխախոտի համար, կ'ունենանք 200 ֆր։ Մնացեալ որ այդ 200 ֆրը բաղադրելով տոկոսի դրուի % 4 ով, տասը տարուան համար կ'ունենանք 2,290 ֆր։ իսկ % 3 ով՝ քսան տարիէն կունենանք 5,371 ֆր. այս գումարը եթէ % 3 ով շահաբերութեան տրուի 161 ֆր. 13 սանտիմ եւ կամուտ կը բերէ։

Կարելի չէ՞ այսպէսով հարստանալ։

Մենք այս փոքրիկ հաշիւը ծխողներուն . . . լուրջ ուշադրութեան կ'ենթարկենք։

ՕՐԱՑՈՒՑԱԿ

1900 ՄԱՐՏ 21

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

Ն. Տ. 1900	Ել. Մ. 1316	Հիճր. ١٣١٧
Ապրիլ 3	Մարտ 21	Ջիլհիճէ ٣

Ծ. Ա. 11.10 | Կէս օր 5.43 | Ե. Տ. 12.50

Լ. օր Մեծ Պասոց։
Դարնանամուտ ըստ հնոյ տոմարին։

ՊԱՏՄԱԿԱՆ.— Բանկալրիի գերեզմանատան մէջ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ փայտաշէն եկեղեցիին կառուցումը կ'սաւարտի 1865 Մարտ 21ին։

ԱՋԳԱՅԻՆ

Եօլան Օլուքի մէջ պատահած դաւանափոխութեանց առաջքն առնելու համար տակաւին որ եւ է ձեռնարկութիւն չէ եղած։ Այս դաւանափոխութեան խնդիրը, որ զուտ նիւթական եւ տնտեսական պարագաներէ յառաջ եկած է, Կրօն. Ժողովի ուշադրութեան յանձնուած եւ այս վերջինն ալ Բաղ. Ժողովի նկատառութեան յանձնած էր։ Առով տակաւին Կրօն. Ժողովը իր պարագը կատարած ըլլալու զոհունակութիւնը կրնայ ունենալ։ Նիւթական եւ տնտեսական պատճառները բանալու համար արդարեւ Բաղ. Ժողովը կրնայ միջոցներ խորհիլ եւ խորհելո՛ւ է, հասցնելու համար դրական օգնութիւն. ոսկւոյն կրօնական տեսակէտով ժողովուրդին սիրտը եկեղեցւոյն վրայ տաք պահելու համար Կրօն. Ժողովին ալ իր կարգին միջոցներ խորհելո՛ւ է. գոնէ մենք այսպէս կ'ըմբռնենք Կրօն. Ժողովին պաշտօնը։

—Սալլեան Տ. Եղրաս վարդապետ՝ Բաղէշի չորս վանքերուն — խնդրակատարի, Աւէխի, Դոմաց եւ Ամլորդոյ — այցելելով ձեռնարկեր է այդ վանքերուն զոյից մէկ ցուցակը պատրաստելու, որուն մէկ օրինակն ալ պիտի ղրկէ եղեր Պատրիարքարան։

Նոր հոգեւոր եղած կարգադրութեան մը համաձայն — կը գրեն մեզ Բաղէշէն — դաւառական Բաղ. Ժողովին որոշմամբ կազմուած Ցանձնախումբի մը ընկերակցութեամբ միայն, Եղրաս Վ. պիտի ձեռնարկէր այդ գործին. ինչ եղաւ որ Ցանձնախումբը չի գործակցիր այժմ Սալլեան վարդապետի, եւ կամ դաւառային Բաղ. Ժողովը ինչո՞ւ իր որոշման նոյնութեամբ գործադրութիւնը չի պահանջեր։ Սալլեան Վրդ. ինքն ալ փափաքելու է իր հետ գործակիցներ ունենալ, ապագային ամէն պատասխանատուութենէ զերծ մնալու համար։

—Ցայսմի է թէ Նպատից մատուկէն ամսական երկու ոսկի յատկացուած է Բաղէշի Խուլդիկ գիւղի վարժարանին համար։ Վիճակին Առաջնորդ Զիլինկիրեան Տ. Եղիշէ վարդապետ Խուլդիկի Ազգ. վարժարանը բարեկարգելու համար, Առաջնորդարանի գրադիրը՝ Պ. Բերովբէ Նազարեանը այդ գիւղը ղրկեր է պէտք եղած կարգադրութիւնները ընելու համար։ Կը յուսացուի որ Պ. Նազարեան ամէն ջանք ի գործ կը դնէ Ազգ. Կրթական յարկին մէջ հաւաքելու մանուկները, որ ի չգոյէ վարժարանի, տիպուած էին Բողոքականաց վարժարանը յաճախելու։ Շնորհիւ ձեռք առնուած աղգու միջոցներու, այժմ Խուլդիկի վարժարանին աշակերտաց թիւը 100ի բարձրացեր է։ Այս տեղեկութիւնները մեզ հաղորդող յարգելի թղթակիցը կ'աւելցնէ թէ Դատուանի գիւղացիներն ալ դիմեր են Առաջնորդ Ս. Հօր որ իրենց գիւղին մէջ ալ վարժարան մը բանալու միջոց ու դիւրութիւն ընծայէ։ Զիլինկիրեան վարդապետ յայտարարելով որ Ազգ. Պատրիարքարանը ի վիճակի չէ Դատուանի վարժարանին ալ նպաստ մը յատկացնելու, յորդորեր է գիւղացիները որ Լանան տեղական միջոցներով հայթայթել պէտք եղած պիտոյքները, խոստանալով իր կողմէ բարոյական քաջալերութիւն եւ ստանձնելով գրենական պիտոյից հայթայթումը։»Ահա տիպար եկեղեցական մը որ պաշտօնի կոչուած օրէն Բաղէշի վիճակային գործերը կը վարէ ամենայն ուղղամտութեամբ եւ կարելին կը գործադրէ յօդուտ վիճակային ազգայնոց։ Խառն ժողովը իրաւամբ դնահատելով Զիլինկիրեան վարդապետի հաւատարիմ գործունէութիւնը, որոշած էր զոհունակութեան եւ քաջալերական դիր մը յղել, զոր անուշտ ցարդ ղրկուած է։

—Կը լսենք թէ Բերայի Թաղ. Խորհուրդը նոր կարգադրութիւններ կ'ընէ արհեստանոցին մէջ մէկ քանի արհեստներ ներմուծելու համար։ Կը գովենք Թաղ. Խորհուրդին այս ձեռնարկութիւնը,

—Բերայի կալուածոց հոգաբարձութիւնը յայտնած է տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդին թէ Կայսեան Ազգ. վարժարանի ծախքը անհրաժեշտ է չափաւորել. ըստ այսմ Թաղ. Խորհուրդը կը խորհի ուսուցիչներուն ամսաթոշակները զեղչել։

—Ազգ. Հիւանդանոցի հոգաբաձութիւնը մտադիր է կազմարարութեան արհեստ ալ ներմուծել Ս. Յակոբայ որբանոցին մէջ։ «Հինգ հազար ոսկի դրամագլուխ ունիմ» հրատարակող գրատան աչքը լոյս, ասկէ ետքը ուժան ուժան իր գիրքերը կազմել պիտի տայ։

ԳԵՂՈՐՇԱԿԱԼԻՔ

Մաղիկի վերաբացումին առթիւ ցարդ Ատարազարէն, Պարտիզակէն, Էսրիրնէէն հասած շնորհաւորական գրերուն համար մեր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնենք։

ՆԵՐԲԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ԱՍՏԻՃԱՆ.—Ուլայի Բ. ատիճան տրուեցաւ Սկիւտի Թաղապետական նախագահ Սալիհ պէյի։

ԱՆՈՒԱՆՈՒՄ.—Սթոքհոլմի օսմ. դեսպանատան Ա. քարտուղար անուանուեցաւ Բ. քարտուղար Մուխթար պէյ, որուն յաջորդեց Մարիտի օսմ. դեսպանատան Բ. քարտուղար Բաշիտ պէյ։

Մարիտի օսմ. դեսպանատան Բ. քարտուղար անուանուեցաւ Բ. Դրան իրաւագէտ Խորհրդականաց սենեկին անդամ Իսման պէյ։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՆԱՆ.—Շիր ու Խուբշիսի ակնակուս պատուանշան տրուեցաւ Հիճազի կուսակալ Ահմէտ Բաթիպ փաշայի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնեց անոր գործածութիւնը։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ԴՐՈՇՄ.—Վեհ. Սուլթանին զահակալութեան քառասնամեակին ի յիշատակ, Կայս. կառավարութիւնն որոշած է Թղթատարական նոր դրոշմ մը շրջելիութեան հանել։ Թղթատարական Վարչութեան ժողովն այս նոր դրոշմին ձեւն ու անոր վերառութիւնը պատրաստելով, մատուցած է Կայս. բարեհաճութեան։

ԲԱՂԷՇԻ նահանգին վրանարնակ ցեղերուն մարդահամարը պիտի կատարուի, եւ վաչկատուն ժողովուրդն ալ զինուորագրութեան պիտի ենթարկուի։

ՄԷԹԲԷԷ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ այդ քաղաքին որբարանը բացուեր է ի ներկայութեան Էմիրին, կուսակալ Ահմէտ Բաթիպ փաշայի եւ այլ բարձրաստիճան պաշտօնատարաց։ Սրբարանին ներքին կողմը ոսոգուեր է գեմզեմի ջուրով, վարդեղուրով եւ ուրիշ անուշաբոյր զոյացութիւններով։ Այս տեսիլ բարեմասնութիւններ եղեր են Կայս. արեւշատութեան համար։

ԴՈՒՐՊԱՆ ՓԱՇԱՄ...—Կ. Պոլսոյ Դատաւորին (Դատը) մէկ որոշմագիրը, որ լուսնային հաշիւներու վրայ հիմնեալ է, յառաջիկայ Գշ. օրը կ'որոշէ Գուրպան Պայրամի սկզբնաւորութիւնը։

ՊԵՐԼԻՆԻ Հէլլէն դեսպան Մ. Ռանկապէ իր տիկնոջ հետ Կիր. օր մայրաքաղաքս եկաւ։ Իզմիրէ։ Հէլլէն դեսպան իշխան Մաւրոքորտատոյ ընդ առաջ դնաց մինչեւ Չոգենաւ։

ԹՈՒՐՔ ԵՒ ՀԵԼԼԷՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼՈՒԽԸ.—Աթէնքէ Մարտ 31 թուով կը գրեն Մոնիթէօռի. «Սահմանագլխին վրայ ամրութիւններ կառուցանելու մասին կառավարութեան ունեցած դիտաւորութեան վրայ շատ կը խօսուի։ Այն օտար սոյն, որ ի մօտոյ պիտի հասնի, սահմանագլուխը պիտի այցելէ, պաշտպանութեան յատակագիծ մը յօրինելու համար։ Հաւանական կը կարծուի նաեւ թէ Կոնսդանդին իշխան անձամբ պիտի այցելէ սահմանագլուխը նոյն դիտաւորութեամբ։ Հարկ եղած վարկերը Երեսի. Ժողովէն պիտի խնդրուին յառաջիկայ նստաշրջանին»։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ դեսպանատան Ա. քարտուղար Մ. Զէկլով երէկ Բեգերսպուրկէ մայրաքաղաքս վերադարձաւ։

ՕՏԵՍԱ, Ռուս. շոգենաւային ընկերութեան այս մեծագոյն շոգենաւն, երէկ առաւօտ Գօլիս հասաւ, իրեն մէջ ունենալով 1500 Ռուս գաղթականներ որք Վլատիվոստօք կ'երթան։ Ածուխ առնելէ վերջ, Օտեսա երէկ իրիկուն իր ճամբան շարունակեց դէպի Միջերկրական։

ԱՇՏԸՆԻ ՆԱՀԱՆԳԻՆ ՀՈՒՆՁԲԵՐԸ.—Այտընի նահանգին մէջ այս պաշտօն օրը գրեթէ միշտ անձրեւոտ է, ի մեծ ուրախութիւն երկրագործներուն։ Վերջին երեք օրերուն մէջ, յորդ անձրեւներ տեղացեր են նահանգին բոլոր տարածութեան եւ բարձր սարահարթներուն վրայ։ Անցեալ Յուլիս 1էն ի վեր տեղացած անձրեւին քանակութիւնն հասած է Իզմիրի մէջ 26.48 Ինճէղի, Թորպալըի մէջ 30.09ի. Պայանարի մէջ 25.95ի, Էօտեմիշի մէջ 23.99ի, Նազիլլիի մէջ 21.51ի, Զիլրիի մէջ 17.23ի։ Ցորենի եւ գարիի արտերը ամէն տեղ չքեղ երեւոյթ մը կ'ընծայեն. բակլայի ցանքերը սակայն աննշան վնասներ կրած են վերջին սառնամանիքներէն։ Որթատունկերն արտասովոր բերք մը կը խոստանան եւ բոլոր պղտատու ծառերը կը բողբոջեն լաւագոյն պայմաններու մէջ, մասնաւորապէս ձիթենիները եւ թզենիները։ Խոզկաղինի ծառերն ալ խիստ առատ հունձք մը կը խոստանան։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ Սենեկի լրագիրը կը ծանուցանէ թէ մաքսային ոսկերու վրայ սկսուած բանակցութիւնք կը շարունակուին, եւ ըստ ամենայն հաւանականութեան, յառաջիկայ Ապրիլի կամ Մայիսի սկիզբը պիտի գործադրուին նոր սակադիները, որք %ին 11էն մինչեւ 14 մաքսատուրք առնել կը տրամադրեն, արժէքի եւ տեսակի համեմատ։ Այն ապրանքներն որոնց նմանը Թուրքիոյ մէջ չարտադրուիր, %ին 11 մաքսատուրք, իսկ Թուրքիոյ մէջ արտադրուած ապրանքներուն տեսակներն ալ մինչեւ 14 մաքսատուրք պիտի վճարեն, որպէս զի ընկերարուեստները քաջալերուին։

ԴԱՂԹԱԿԱՆԸ.— Աւստրիական հպատակ 200 Մահմեդներ եւ Ռումանական հրպատակ 300 կաթոլիկներ Կայս. կառավարութենէն արտօնութիւն խնդրեր են Թուրքիա դաղթելու։

ՈՃԻՐ.—Թահթագալէ բնակող Հայ սեղանաւոր մը, Սարգիս անուն, Կիրակի առաւօտ Հասան անուն քուրդ մը իր առնելիքը պահանջած ատեն, պարտապանին կողմէ, փոխանակ դրամի, դաշոյնի հարուած մը ընդունեց կուրծքին։ Մարդասպանը ձերբակալուեցաւ, իսկ վիրաւորեալը հիւանդանոց փոխադրուած պահուն մեռաւ։ Հասանի ընկերը՝ Մահմուտ փախաւ։

—Դալաթիոյ ոստիկանութիւնը փողոցէն Օսման անուն Թուրքի մը մարմինը գտաւ որ մէկ քանի վերքեր կը կրէր։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց մարդասպանը որ Թուրք նաւավար մ'էր։

ՓՈԽԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ.— Ագրիանուպոլսոյ նահանգին երկրագործներուն օգնելու համար, Կայս. հրամանաւ, 19,000 ոսկւոյ գումար մը փոխ պիտի առնուի Օսմ. Կայս. Պանքայէն, վասն զի Երկրագործական Պանքային ասկէ առաջ բաշխած 500,000 ղ.ի գումարը չէ բաւած երկրագործներու պէտքերուն։ Այս գումարին վճարումը պիտի երաշխաւորէ Երկրագործական Պանքան, այս տարի իր գանձելիք Մեճաֆիի բաժինով։

—Վանայ նահանգին երկրագործներուն կարօտութիւնն հոս թեթեւցնելու համար, Երկրագործական Պանքան 1000 ոսկւոյ փոխառութիւն մը հոս պիտի ընէ օսմ. Կայս. Պանքայէն, իբրեւ երաշխաւորութիւն ցոյց տալով իր մեճաֆիի բաժինը։

ՈՍԿԵՂՋԻՐԻ շոգենաւերէն մին, թիւ 10, Շբ. իրիկուն, Ազաբ-Դարուի կամուրջին տակէն անցնելու պահուն, ուժգնապէս զարնուեցաւ կամարին միջնորմերուն եւ իր թմբուկներէն մին (տավլումպազ) խորտակեցաւ։ Պահ մը մեծ սարսափ տիրեց ուղեւորներուն մէջ, որոյմէ ոմանք ցատքեցին կամուրջին սառպաններուն վրայ։ Նաւապետն հաւատացուց թէ որ եւ է վտանգ չկար, այս ուղեւորք նորէն շոգենաւ մտան որ իր ճամբան շարունակեց մինչեւ Այվան-Սարայ. հոն բոլոր անցորդք ցամաք ելան։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ քարափին վրայի փայտաշէն տաղաւարները պիտի փլցուին եղեր։

ՅՈՅՆ ԲԱՐԵՐԱՐՆԵՐՈՒՆ ՎԵՐՋԸ ՁԻԳԱՐ.—Մ. Նիքոլա Տումա որ վերջերս մեռաւ Վիեննայի մէջ, 30,000 ֆիորին կտակեր է Սէրէզի յոյն հասարակութեան հիւանդանոցին, եւ 5000 ֆիորին ալ՝ Վիեննայի յոյն հասարակութեան։

ՊԵՐՈՒԹԻ ոստիկանութեան Ա. եւ Բ. քոմիսէրները պաշտօնանկ եղան։

ՎԻԵՆՆԱՅԻ Օսմ. դեսպան Մահմուտ Նէտիմ պէյ բոլորովին ապաքինած ըլլալով իր վերջին հիւանդութենէն, Դշ. օր ներկայ գտնուեր է Կոլուխովսքի կոմսին դիւանագիտական ընդունելութեան։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ռուսական դեսպանատան խորհրդական Մ. Զերպաչէվ առջի օր երկար խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Ցունաց պատրիարքին հետ։

ՀԵԼԼԷՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ զինուորական կցորդ հար. Քոնդոեանի Պելկրատ պիտի երթայ Սերպ բանակին դարձնանային ռազմափորձերուն ներկայ գտնուելու, եւ յետոյ Սոֆիա պիտի երթայ, Պուլկար բանակին կազմաւորութիւնն ուսումնասիրելու։

ԱՆԳԼԻՈՅ եւ Ցունաստանի միջեւ գոյացած համաձայնութեան մը համեմատ, Հալէպի մէջ հելլենական չահերուն պաշտպանութիւնն յանձնուեցաւ տեղւոյն անգլիական հիւպատոսին։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԷ ոմանք խնդրագիր մը մատուցանելով Բ. Դրան, գանգատած են թէ Պարկասատան %6 մաքսատուրք կ'առնէ օսմ. ներածութիւններէն մինչդեռ Թուրքիա %2 մաքս միայն կ'առնէ Պարսկական ներածութիւններէն։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ Բոքսարիս մարտանաւը Մարտ 26ին Իզմիր դացեր է։

ԱՐԿԱՆ.—Կիր. իրիկուն, ժամ 1ին միջոցները, ձիաւոր մը, Բերայի մեծ պղտատէն սրարշաւ ընթացած պահուն, դեռատի կին մը կոխուեցաւ, որ ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։ Ձիաւորը ձերբակալուեցաւ։

ՀԻՄԱՆԴ անասուններու միսը ծախող մասլաճառք 30էն մինչեւ 50դրչ. տուգանք պիտի վճարեն։ Իսկ եթէ ծախուած միսէն հիւանդութիւն մը յառաջ գայ, ծախողը խիստ պատժոյ մը պիտի ենթարկուի։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. — Բերայի Եաղ-Հանէ փողոցին մէջ Մ. Բաբաթանայի տունը գողեր մտնելով, զանազան իրեղէններ շորթեցին։

ՄԻԼԼԷԹ ԽԱՆԻ մէջ, ի Դալաթիա, առաջին յարկ, թիւ 16, ճերմակեղէնի եւ հանդերձեղէնի մեծ վաճառատան մէջ, Զատկի տօնին առթիւ 3 չաբաթուան համար լիքիտասիօն մը կազմակերպուած է արտասովոր զեղչերով։

Դիներուն ածանութիւնը երկու տարի առաջուան լիքիտասիօնի ամսութենէն չատ աւելի ըլլալով, արդդ ընթերցողք անշուշտ պիտի փութան առիթէն օգտուիլ։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 31 Մարտ

Ֆրանսական Ռանթ		101	30
Օսմ. Ռէնտ	»	335	—
Օսմ. Թանզիմաթի Դ.	Ֆր.	23	25
Բանկի երկաթուղի	Ֆր.	126	75
Եգիպտական		—	—
Օսմ. Պանքա		581	-
Ալեքսանդրական		—	—
Թրանսվալ		72	—

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՆՏՈՆ, Ապրիլ 1.—Քարիի ընդհարման առթիւ, Ռիւթէր Պլէսֆոնդայնէ կ'իմանայ թէ անգլ. հեծելազօրքը դէպի պօէր բանակատեղին առաջացաւ, քանի մը գերի ընելով։ Անգլ. հեծելազօրքը երկու պօէր գունդերու ետեւն անցաւ որոնք ետ քաշուեցան իրենց մեռեալներն ու վիրաւորներն հետ տանելով։ Անգլիացիները հիմա փայլուն դիրք մը գրաւած են Պրանֆօրտի դաշտագետնին վրայ։

—Մարտ 30 թուով Բրօպդատէն կը հեռագրեն. Երէկ քանի մը ժամ կռիւ տեղի ունեցաւ Մաֆիլքօրի մօտ։ Կորուստները յայտնի չեն։

Մարտ 30 թուով Մաղերսֆէյն կը հեռագրեն. Նախագահ Շթէյն Լէտիպրանդ պիտի մեկնի՝ Պօէրները զրգռելու համար որպէս զի դիմադրեն։

—Ուարէնթընէ հասած լուրերու նայելով, կռիւ մը տեղի ունեցեր է ուրբաթ օրը ամբողջ։

—Լրագիրները Բէրգսուէնէն հեռագիր մը կը հրատարակեն ըսելով թէ Լորտ Ռոպէրդսի յառաջիապացումը հաւանաբար առաջիկայ շաբթու պիտի սկսի։

—Բրեդորիայէ կը հեռագրուի թէ Զօր. Ժուպէռի յուզարկաւորութեան առթիւ նախագահ Քրիւկէր ծանուցեր է թէ Զօր. Պոթա պիտի յաջորդէ Զօր. Ժուպէռի իբր վերին հրամատար Հարաւ-Ափրիկեան բանակին։

ԲՐԵԴՈՐԻՍ.— Զօր. Ժուպէռի յուղարկաւորութեան հանդէսին մէջ Նախագահ Քրիւկէր յայտարարեց թէ Պօէրները մինչեւ վերջը պիտի կռուին իրենց անկախութիւնը պաշտպանելու համար։

—Նախագահ Քրիւկէր պաշտօնապէս հրատարակեց 1871 Փետր. 14ին Միացեալ Նահանգաց արտաքին գործոց նախարարին կողմէ Թրանսվալի կառավարութեան ղրկուած հեռագիրը, որ այսպէս կ'սկսի.— «Պատիւ ունիմ իմացնելու ձեզ թէ Միացեալ Նահանգաց նախագահն ընդունած է Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Հոլանտայի եւ Պելժիոյ պատասխանները, որոյմով կ'ընդունին Թրանսվալի անկախութիւնը։ Մեր կառավարութիւնն ալ կը միանայ Թրանսվալեան Հանրապետութեան անկախութիւնը ճանչնալու գաղափարին։ Այս առթիւ օգուտ կը քաղեմ բարեմաղթութիւններ ընելու ձեր Հանրապետութեան բարգաւաճման համար»։

—Քրունդատէ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Պօէր հրամատար Լուսպպէ անգլիներէն անցնելով ի Եաքոպտատ, Պուլդֆոնդայն հասաւ իր մարդերով։ Մէֆքինկ երէկ ուրակոծուեցաւ Բօթն ժամ։ Պոհաղարք պատասխանեցին, բայց Պօէրք կորուստ չունեցան։ Անգլիացիք կը համախմբուին Էլանտսլակդի շուրջ։

—Զօր. Ժուպէռի մահուան առթիւ հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը տրուին։ Զօրավարն անցեալ Շբ. օր ըստ սովորութեան իր պաշտօնատեղին կը դրտնուէր։ Սակայն կիրակի առաւօտ հիւանդացաւ, եւ ամբողջ Բշ. օրը սաստիկ ցաւեր զգաց։ Դշ. իրիկուան դէմ, ցաւերը դադրեցան, բայց յայտնի էր որ վիճակը ծանրացած էր, եւ ժամ 11ին վերջին շունչն աւանդեց, նախապէս քանի մը ժամ գիտակցութիւնը կորսնցնելէ վերջ։ Զօր. Ժուպէռ կատկ ըրաւ որ իր թաղման արարողութիւնը շատ պարզ ըլլայ եւ զինուորական պատիւներ չտրուին։

ՊԼԷՕՄՖՈՆԴԱՅՆ.—Անգլ. զինուորական իշխանութիւնք կէս միլիոն անգլ. ոսկւոյ արժողութեամբ պետական արժեթուղթ գտեր են այստեղի կառավարական մատուռին մէջ։

—Զօր. Ժուպէռի մահուան առթիւ, Լորտ Ռոպէրդս ցաւակցական հեռագիր մը ղրկեց Նախագահ Քրիւկէրի։

ՍԱՑՄՍԹԱՌԻՆ.—Պօէր գերիները Ս. Հեղինէ կղզին տանող փոխադրանաւերու մեկնումը յետաձգուեցաւ հիւանդութեանց պատճառաւ։

ԲԱՐԻԶ.—Ֆրանսայի կիներ հրաւէր կ'ուղղեն ի նպաստ Պօէրներուն որոնք թշնամի չեն Անգլիոյ այլ թշնամի են այն ծակաչք դրամատէրերուն, որոնք արդի պատերազմին պատճառ եղան իրենց ընչաքաղցութիւնը գոհացնելու համար։

ՊԵՐԼԻՆ, 1 Ապրիլ. — Բեգերսպուրկէ կը հեռագրուի թէ Վիլհէլմ կայսր ծանրագին նուէր մը եւ յոյժ շնորհալիր խօսքերով շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեր է Բեգերսպուրկի գերման դեսպան Ռատօլին իշխանին, անոր ծննդեան տարեդարձին առթիւ։ Կայսրը տուաւ նաեւ Հոհենձօլլերն պատուանշանին մեծ ժապաւէնը։

ԲԵԳԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Ռատօլին իշխանին միլիագէսը հաչտարար լուծում մը ստանալու երեւոյթ ունի։ Գերման դեսպանը բարձր պատուանշան մը պիտի ստանայ Զարէն։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ճաքոնէ կը հեռագրուի առ Տէյլի-Նիւզ թէ Ռուս եւ Ճաքոնական վէճն յանկարծ տագնապալի երեւոյթ մը ստացած է։ Ճաքոնական կառավարութիւնը կը յուսայ թէ Ռուսիա նաւային գործողութիւն մը պիտի ընէ Դորէայի նաւահանգիստներէն մին զրաւելու համար։ Պատերազմական պաշտօնատան մէջ կարեւոր խորհրդակցութիւններ կը կատարուին, Ռուսիոյ ոտնձգութիւնն արգիլելու համար։

ՍՕՖԻԱ.— Ռումանիոյ կառավարութիւնն որոշեր է երկու թնդանօթակիր ղրկել Էշէք-Սատալար, թող չտալու համար որ Պուլկարիա փորձէ դրաւել յանկարծ այդ կղզին։ (Երկար ատենէ ի վեր Ռումանիոյ ու Պուլկարիոյ միջեւ խնդրոյ նիւթ եղած է այդ կղզի, զոր իրարու ձեռքէ խլել կ'ուզեն)։

ԱԹԷՆՔ.—Ցունաստանի կողմէ ասկէ առաջ Գերմանիոյ ապսպրուած 6 թորփիլանաւերը Պիրէոն հասան։ Քոնդանդին իշխան, իրրեւ բանակին ընդհ. հրամատար, ընդհ. քննութեան մը պիտի ձեռնարկէ ի մօտոյ։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, Ապրիլ 2.—Վիքտորիա թագուհին ցորչափ Տրպլին մնայ, քաղաքը զինուորական օրէնքի պիտի ենթարկուի։

—Բրեդորիայի ընդհ. դատախազը յայտարարեց թէ Թրանսվալի կառավարութեան կողմէ տէրութեանց հիւպատոսներուն պաշտօնապէս զեկուցում է թէ ոսկւոյ հանքերը պիտի յարգուին։

ԲԱՐԻԶ.—Անգլեւգերման վէճ մը ծագեցաւ Մէլպորնի միջազգային պատճառաւ։ Գերման դրօշը նախատուեր է։ Անգլ. կառավարութիւնը չուզեր ներում խնդրել, ինչպէս կը պահանջէ Գերմանիա։

ԼԷ ԲՐՕՎԷՆՍ ՐԷԻԻՆԻ

LES PROVINCES RÉUNIES

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՊՐԻՒՔՍԷԼ

Դրամագլուխ ֆրանք 2,500,000 — *Դրամատուն ընկերության, Գրէտի-Լիսնէ*

Ընկերությունը կ'ապահովագրէ տներ, ապրանքներ, բնակարաններ եւ վաճառքներ խիստ յարմար գիներով

Քնիչ Տնօրէնութեան — *Գաւառաց համար պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կը փնտռուին* — *Տնօրէն ընդհանուր Թուրքիոյ*

Ա. ԿԷՐԷՍԵՂԵԱՆ — *Ղալաթիա, Մէրքէզ Էֆէնտի փողոց, Ճէտիտ խան* — **ԱՐՇԱԿ ՈՐԴԵԱՆ**

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՔԻԻԶԻԻՔ–ԼՈՒՎՐ

Բերա, Մեծ-փողոց, թիւ 436

Լաբօն ղաբարավաճառին քով

	Դրշ.
Պարզ ատամնահանութիւն	10
Առանց ցաւի ատամնահանութիւն	15
Ակռայ մաքրել	15
Ակռայ լեցնել արծաթով կամ ոսկրափոշիով	15
Ակռայ լեցնել ոսկիով	35
Ամբողջ ատամնաշար մը առնուազն	300
Մանակի ատամնաշար մէկ ակռան	15

Ծանօթ.—Ակռայ լեցնելու եւ կամ նորէն շինելու համար եղած յանձնարարութիւններուն կէսը կանխիկ եւ մնաց կէսն ալ շինուելէն ետքը վճարելի է։

ՇԱՔԱՐԱՎԱՃԱՌ

ՍԱՆԴՐԱԼ

ԼՈՒԻ ՖՐԱՆՔԻ ԵՒ ԺՈՐԺ ԻԼԻԱՏԷՍ

Բերա, Մեծ փողոց, 262

Կը գտնուի ամէն տեսակ անուշեղէն, հարսնիքի շաքար, ֆրիւի կլասէ, անուշի վերաբերեալ ամէն բան, եւ այլն, եւ այլն, ամենազոհացուցիչ պայմաններով։

Ամէն անոնք որ կը փափաքին երեկոյթի հանդէս մը սարքել՝ կրնան դիմել այդ վաճառատունը ուր կը գտնուի թէ՛ եւրոպական եւ թէ՛ թրքական ամէն տեսակ անուշեղէններ։ Վաճառատունը պատրաստ է իր յաճախորդները գոհացնելու համար ապպրանքներ ալ ընդունիլ։

ՏՐ. Ն. Յ. ԹԻԻԼԵԱՆ

ԲԺԻՇԿ—ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ

Եւրոպայէն նոր վերադարձած՝ ընակութիւնը հաստատած է Մաքրիտիւլ Սարդ-Աղա, Արդարեան դեղարանին դիմացը։ Հիւանդ կ'ընդունի կէս օրէ վերջ։ Դշ. կէս օրէ վերջ ձրի։ Կը դարմանէ ամէն ներքին եւ արտաքին հիւանդութիւն, մանաւորապէս տղոց։ Կը կատարէ ամէն վիրաբուժական գործողութիւն։ Կը դարմանէ աչքի հիւանդութիւններ նոր մեթոտներով։

Բշ. եւ Ուրբ. կէս օրէ վերջ կը գտնուի Սամաթիա, Ճախկին բշկարանին քով։ 9—15

ԳԵՂԱՐԱՆ

ԱԼԻԲՍԱՆ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Պատիւ ունիմ ծանուցանել Թաղիս Պատուարժան հասարակութեան թէ, Բերա, Ֆէրլիոիէ Տուարճը փողոց 37 թիւ դեղարանը լայնած եմ, ուր ամենամեծ զգուշութիւն կ'ըլլայ դեղերու ընտրութեան եւ թարմութեան, արուեստին վերջին կատարելութեանց համաձայն դեղերու պատրաստութեան, եւ այս ամենուն հետ միասին ի նկատ առնելով ամառեան արդի պայմանները, դիմերու վերջին ծայր չափաւորութիւն։

Ուստի քաջալերս եմ որ Թաղիս Պատուարժան հասարակութիւնը այսուհետեւ չպիտի զլանայ իր վստահութիւնը, եւ դիմելով մեր դեղարանը, պիտի համոզուի թէ արդարեւ դեղարանիս ապասարկութիւնը կ'արդարացնէ իր նշանաբանը որ է,

ԹԱՐՄ, ՄԱՔՐՈՒՐ ԵՒ ԱԺԱՆ

Որու հաւատարմաբար պիտի հետեւի յարմտեւ քաջալերուելով անչուշտ Ձեր վըստահութիւնէն որոյ արտայայտութեան առթիւ կը փութամ յայտնել իմ Ջերմագին շնորհակալիքս։

Դեղարանս ամէն տեսն բժիշկ պիտի գտնուի ի հարկին իրեն դիմող հիւանդները ձրիաբար դարմանելու համար։ 11—30

ՏՐՔ. Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԱՐ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

Եանենի գարէջրատան վրայի յարկը (ճիշդ Ջըպուրճեանց դիմաց)

Ամենատատակ ցաւած ակռաները մէկ անգամէն կը լեցնեն. ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ։

Նորոյ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն, բան տարիքի, ծամողութիւն, եւ աղտա տրատատութիւն երաշխաւորեալ։

Թմրեցուցիչ դեղերու եւ ամենակատարելագործեալ ապցոյներու միջոցաւ, առանց ցաւի ատամնահանութիւն։

Գիներները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաեւ ամէն օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին։

Ց. Գ. Վերջ մը տալու համար Ցաճախորդաց գանգատներուն, հրապարակաւ կ'ազդարարենք թէ ՄԵՆՔ Պոլսոյ կողմը մատնահիլ ՉՈՒՆԻՆՔ։

ԷՔԻԹԱՊԼ

„ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ"

Ա.ՇԽԱՐՀԻ ԱՄԷՆԷՆ ՄԵԾ ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ՀԶՕՐ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ 339 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԲ.

1898ին «Էքիթապլ» իր ապահովագրեալներուն բաժնած է աւելի քան 15½ միլիոն ֆր. շահաբաժին, [այսինքն նոյն տարւոյ մէջ Ֆրանսական ՄԻԱՑԵԱԼ 17 ընկերութիւններու բաժնած շահերու համադրմամբ ԳՐԵԹԷ ԿՐԿԻՆԸ։]

Աշխարհի մէջ գտնուող ո՛չ մէկ ընկերութիւն

ԷՔԻԹԱՊԼի չափ գործառնութիւն ունի.

ԷՔԻԹԱՊԼի չափ պահեստի դրամագլուխ ունի.

ԷՔԻԹԱՊԼի չափ շահաբաժին կը վճարէ.

Հետեւաբար

Ոչ մէկ ընկերութիւն

Կրնայ աւելի ԱԺԱՆ և աւելի ՇԱՀԱՒԷՏ ընծայել կեանքի ապահովագրութիւնն որքան ԷՔԻԹԱՊԼ։

Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար

ԳԱՌՆԻԷ ԱՌՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Կ. Պոլիս, Պանճէ-Գափու, Անճեիլաի խան թիւ 20, 21 եւ 22

Ընկերութեան գրամատունը

Լոնտոն, ՍԱՆԳԼՈՒՈ ՊԱՆԴԻԱ

Բարիզ, ԲՐԼՏԻ ԼԻՕՆԷ

ՏՊԱԳՐԱՆ „ԾԱՂԻԿ"Ի

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒ ՎԻՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամէն օր եւ ամէն գիշեր միջոցեւ լոյս բաց է

կը ապէ ամէն լեզուով եւ ամէն տեսակ տառերով տետրակներ, հաշուեցոյցներ, նամակագրութիւն, այցատոմսեր, մնահաղորդ, հրաւիրագիր, եւ այլն, շքեղ եւ մաքուր տպագրութիւնով։

ԳԻՆՆԵՐԸ ՇԱՏ ՁԱՓԱՒՈՐ ԵՆ — ԴԻՄԱՑԷՔ ԵՒ ԳՈՀ ԳԻՏԻ ՄՆԱՔ

ՆԷՎԱԶԷԼԻՆ

ՆԷՎԱԶԷԼԻՆԸ հրաշալի դեղ մըն է որ կատարեալապէս կը բուժէ ՀԱՐԲՈՒԽՆ ու ԻԶՑՈՒԱԾՔՆերը։

ՆԷՎԱԶԷԼԻՆԸ արագ եւ անվնաս ազդեցութիւն մը կ'ընէ. բնաւ վնասակար հետեւանք չունի ու չատ դիւրաւ կը գործածուի։ Տղաք ալ կրնան գործածել զայն։ Խմուած օրերու ժամանակ եթէ առտու իրիկուն գործածուի Նէվրէլինը բնաւ մէկը հոգէոր չըլլար եւ ո՛չ ալ ինչուած։

ՆԷՎԱԶԷԼԻՆԸ որչափ ատեն պահուի, չաւրուիր եւ մէկը ո՛րչափ անգամներ զայն գործածել ա՛նկախ շուտ կը բժշկուի հարբուխէն։ Ցայսմիկ է թէ շնչառական գործարանները, հիւանդութիւնները, թոքատապը, թոքախտը, կրծախտը եւն. անխնամ թողուած հարբուխի հետեւանք են։

ՆԷՎԱԶԷԼԻՆԸ այս կարգի հիւանդութիւններէ կ'ազատէ մարդս, բուժելով հարբուխը։ Անհրաժեշտ է որ ամէն տան մէջ գտնուի։

ՆԷՎԱԶԷԼԻՆԸ պէտք է գործածել հետեւեալ եղանակով. Նէվազէլինը պարունակող սրուակը վարի կողմէն սեղմել եւ բերնէն ժայթքած հեղուկէն բրնձի հատիկի մը չափ իսկոյն քթին մօտեցնել ու քթախոռի պէս վեր քաշել, որը հինգէն մինչեւ քսան անգամ կրկնելու է։ Գինն է 1 ֆր., Հնդհ. մթերանոց ՖԱՐՄԱՍԻ ՍԱՆԴՐԱԼ, ՊԷՐԲ ԲԼԱԺ (Ֆրանսա)։ Կը ծախուի մայրաքաղաքիս դեղադրծներուն եւ դեղավաճառներուն քով։ Գլխաւոր մթերանոցներն են Պոլիս, Դասապետեան եւ Մէկլիքի Սիրքէճի «Թուրքիա» դեղարանը, Բերա Գանդիլի ու Գիւշիւքլեան դեղարանները եւ Պահչէ-Գարու Մէրհամէթճեան դեղարանը։

Զմրան եղանակին առթիւ երը հարբուխը ա՛նիրան յաճախագէպ է, մեր ընթերցողներուն կը յանձնարարենք ՆԷՎԱԶԷԼԻՆԸ։

ՄԱՐԱՇՑԻՆԵՐՈՒՆ

Թերթիս դրծակալ կարգուած է տեղւոյդ Ըէմիի Մուհասէպէճի Նիկողոս էֆ Սատուրեան։

Ա. Տ Ա Ն Ա Ց Ի Ն Ե Ր Ո Ւ Ն

Սատանայի «Ծաղիկ»ի գործակալ բնարած ենք Ցարութիւն էֆ. Ց. Զաքարաճեան որու պէտք է դիմեն բաժանորդ գրուիլ ուզող Պատ. Ազգայիները։

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (88)

ԹԻԷՕ ՍԱՆ

ՍԵՒ ԱԴԱՄԱՆԴԸ

ՄԱՍՆ ՉՈՐՐՈՐԴ

Գ

ԱՆՊԱՏԵՀ ՋԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄ

—Որքան կը նմանիք Պ. Տանիէլ Շանթոլէոի, պատասխանեց Մարթէն։ Ձենք սխալուիր կարծեմ։

—Ոչ, ո՛չ, բաւ Տանիէլ բարեմիտ չեշտով մը. ճիշտ ձեր փնտռած անձն եմ. կրնայիք դիւրաւ գտնել մեզ, հակառակ մեր կրած կեղծ անուններուն։ Դարչելի Պէրթրանը միշտ Պ. Տանիէլ կը կոչէր զիս։

—Այն ատեն, կը խոստովանիք ուրեմն։

—Ե՛ւ, բայց ես բան մը չեմ պահեր, իմ բարի մարդուկներս։

Երկու ոստիկանները սկեպտիկ ժպիտ մը ունեցան։

—Մի՛ խնդաք հիմա, բաւ զուարթաբար Տանիէլ, բայց վաղը դէշ պիտի խընդաք։ Պարզապէս ձեր պարտականութիւնը կը կատարէք, բայց մի՛ չափազանցէ՛ք, մի՛ ծաղրէ՛ք։ Ձեզ պաշտօն յանձնեցին ձերբակալել Պ. Տանիէլ որ Շանթոլէոը, որ յանցաւոր է իր բարեկամը՝ Մարսել Տէրոշը Ս. Աարէս փախցնելուն համար։ Լա՛ւ, ձերբակալեցէք զայն, առանց ազմուկի, ինչպէս նաեւ իր հաւատարիմ բարեկամը՝ նաւատար Պէրթրանը։ Մինչեւ հոս ամէն բան լաւ գնաց։ Հիմա է որ պիտի սկսին կնճռոտութիւնները եւ պիտի տեսնէք որ մէկ օր աւելի կտնուիս ձերբակալած էք։

—Իրաւցնէ՞։

—Թիչ ատենէն պիտի տեսնէք։ Հիմա զիս պահականոց կը տանիք այնպէս չէ՞։

—Այո՛։

—Միջոց չկայ մեր ճամբան փոխելով տանիլ պապա մը ընել չըլլակայքը։

—Ո՛չ, պատասխանեցին ոստիկանները բարեմիտ ծիծաղով մը։

—Այն տեսն աւելի դէշ։

Տանիէլ կատաղին խորը նետուեցաւ ուսլ տեղէն չերերաց մինչեւ որ կառքը կանգ առաւ։ Պահականոցին մէջ արձանագրութեան ձեւակերպութիւնները բաւական երկար տեւեցին։ Ժամը իններն միայն Տանիէլ եւ Պէրթրան իւրաքանչիւրը առանձին խցիկներու մէջ բանտարկուեցան։ Տանիէլ թախանձագին խնդրած էր որ զինքն անմիջապէս ոստիկանութեան քոմիսարին տանին, բայց իրեն հրամայեցին որ լռէ։

—Կ'աղաչեմ, բաւ Տանիէլ Մարթէն եւ Ֆինէ ոստիկաններուն, խնայ տայիք ոստիկանութեան քոմիսարին թէ ծանր յայտնութիւններ ունիմ ընելիք։ Թեղիրը կը դառնայ այս գիշեր գործուելիք ոճրի մը վրայ զոր պիտք է արգիլել։

Հակառակ ոստիկաններուն հաւատ չընծայելուն, խոստացան քոմիսարին ըսել եթէ այս վերջինը դրասենեակ մտնէր։ Քոմիսարը ուշ եկաւ եւ որովհետեւ շատ կարեւոր գործեր կային քննելու, ժամը 11ին զրեթէ, Տանիէլը եւ Ֆէրնանտը իր առջեւ կանչել տուաւ։ Տանիէլ այնպիսի յուսահատական վիճակի մը մէջ էր որ բանտապահներն անգամ զարմացան։

—Բայց, պարոն, դուշց, ասիկա ցաւագար, ապուշ բան է զիս վար դնել իմ ըրած յայտարարութիւնէս ետք։ Եթէ այդ ոճիրը գործուի, ձեզ պատասխանատու պիտի ընեմ։

—Թիչ մը աւելի հանդարտեցէք, պատասխանեց քոմիսարը, եթէ կուզէք որ ձեզ մտիկ ընեմ։

—Ինչ կը պահանջէք հանդարտ մնալ, երբ գիտեմ թէ ոճիր մը գործուելու վրայ է եւ թէ զոհը անպաշտպան է... բայց պարոն մեկնինք, մեկնի՛նք անմիջապէս։

—Նախ իմ հարցումներուս պատասխանեցէ՛ք։

—Բայց ձեր հարցաքննութիւնը բացարձակապէս անօգուտ է պարոն։ Ես նոյն ինքն Տանիէլ որ Շանթոլէոն եմ, ես եմ բարեկամս Մարսիալ Տէրոշը Ս Աարէս փախցնողը։ Ես եմ ձեզ ծուղակը ձգողը քանի մը օր առաջ, եւ բարեխտաբար յաղթեցայ խոյս տալ... բայց հիմա պիտի ապացուցանեմ ձեզ թէ իմ բարեկամս անմեղ է ոչ միայն իր եղբօր ոճրանութենէն, այլ եւ Ս. Աարէսի մէջ գործուած խորհրդաւոր ոճրէն։ Այս ամէնը ճանչան ձեզ պիտի բացատրեմ պարոն, բայց մեկնինք, կաղաչեմ։ Կէս գիշերին պիտի գործուի ոճիրը... Ատուած իմ ժամանակին հասնինք... Այս գործին մէջ անանկ դաղտնիքներ կան զոր չէք կրնար երեւան հանել. ամէն բան ձեզի պիտի յայտնեմ. վաղը պիտի ընէք ձեզի այդ յայտնութիւնը, եթէ ձեր ոստիկանները այս իրիկուն զիս չձերբակալէին... Ծնրադրե՞մ ձեր առջեւ... Մտիկ ըրէք ինծի, թշուառական մը Շընէյ կ'երթայ Իզաբել Տէրոշը ազատելու... կ'երդնո՛ւմ։ Եւ ես միայն գիտեմ ատիկա։ Պիտի բացատրեմ ձեզ թէ ի՞նչպէս երեւան հանեցի։

—Պիտի հաւատամ ձեզ, բաւ քոմիսարը, եթէ ցոյց տաք ինծի ձեր բարեկամին պահուրտած տեղը։

—Իզաբելի հօր հոգածութեան տակ հան պահուած է, Իզաբել որ անոր մեղակցութեան չէ հաւատացած։ Ս. Աարէսի մէջ անցած դարձածներէն յետոյ ըմբռնեցինք թէ ի՞նչ վտանգներ կ'սպառնային Ֆէրնան Տէրոշի կնոջ։ եւ մինչ ես Բարիզի մէջ Մարսիալ Տէրոշի անմեղութեան ապացոյցները կը փնտռէի, իմ բարեկամս վսեմ քաջութիւնը մը, չվախցաւ Շընէյ թաքստոցի մէջ մը հաստատուիլ, ուր ամէն դիշեր կը հակէ այն մանկամարդ կնոջ վրայ որ զինքը դրպարտեց։ Ինչ որ անմե՛ղ էր։ Բայց մարդասպաններուն ծրագիրն այնքան լաւ կազմակերպուած է որ չեմ գիտեր թէ իմ բարեկամս պիտի կրնայ անոր խոյս տալ։ Ասոր համար է որ ձեզնէ կը խնդրեմ մեկնիլ. պիտի բռնէք այն թշուառականը որ պիտի ազատէ այս գիշեր, եւ վաղը, միւս երկուքն ալ պիտի ձերբակալէք... Ահ, դուշց, ուրախութեան չեչտով մը, կ'սկսիք հաւատալ խօսքերուս, ձեր աչքերը այնպէս կ'ըսեն։ Պիտի մեկնինք, այնպէս չէ՞։

(Շարունակելի)

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ա. ՍԱՂԱՍԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. ՍԱՂԱՍԵԱՆ

Ղալաթիա, Համալ-բաշը Խան